

OBRA
6

SINGLOTS POÉTICHS
AB NINOTS

PREU
2 rals

JOGUINA EN UN ACTE

EN VERS Y EN CATALA DEL QUE ARA 'S PARLA

ORIGINAL DE

D. SERAFÍ PITARRA

Soler
ILUSTRADA PER M. MOLINÉ

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA: LLIBRERÍA ESPANYOLA DE LOPEZ, EDITOR, RAMBLA DEL MITJ, 20

1886.

18

¡DÍAS DEL DÍA!

JOQUINA EN UN ACTE

EN VERS Y EN CATALÁ DEL QUE ARA 'S PARLA

ORIGINAL DE

D. SERAFÍ PITARRA

Ilustrada per M. MOLINÉ.

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

LLIBRERÍA ESPANYOLA DE LOPEZ, EDITOR

RAMBLA DEL MITJ, NÚMERO 20

PERSONAS.

DOLORES.

JOANA (Criada vella).

SR. ONOFRE.

DIEGO.

LO MARQUÉS DE LA GARROFA.

JOANET (Noy del carboner).

SR. ARCÍS.

SR. QUIM.

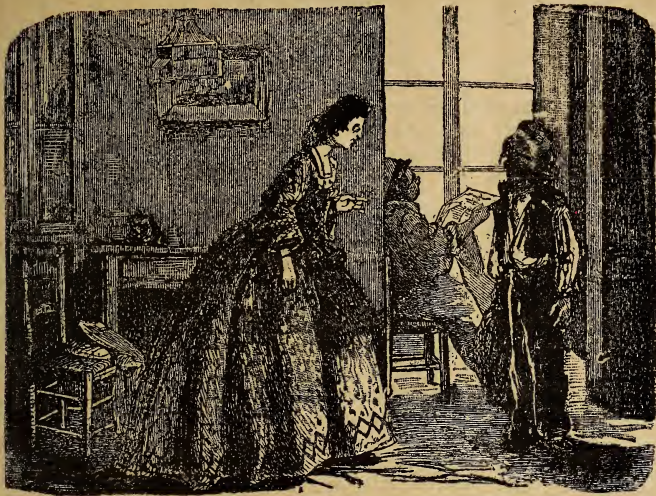
D. VICENTE.

UNA CRIADA (que diu ¡Ah!)

Convidats, senyoras, criaturas, xicots, etc., etc.

La propietat d' impressió y venta d' exemplars d' aquesta obra y demès de la colecció dels *Singlots poétichs*, pertany á la casa editorial de Lopez, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola.

IOUS DEL DIA!

ACTE ÚNICH.

Lo teatro representa la rebotiga de una tenda de vendre betas y fils, la cual será pintada ab paissos, suposant que es lo menjadó. A cada cantó del fondo armaris raconés ab pisa, una taula, d' aquestas que s' obran dos alas, posada á n' al cantó esquerra, á sota una galleda ab una ampolla, lo porró y uns quants préssechs en fresch, y penjant del sostre una gabia de canari ab l' auCELL dintre y unas quantas fullas d' escarola. Portas laterals y al foro: per aquesta que deurá ser bastant ample 's veu la botiga y al fondo de tot lo carré, que será transitable y passará per ell lo que indiqui á son temps 'l diálech.

ESCENA I.

Sr. ONOFRE y DOLORES.

Lo primer llegint á l' un cantó de teatro 'l diari d' en Brusi, ab ulleras. La noya fent mitxa á l' altre.

- DOL. Donchs li dich que la Bordeta
es molt bonica, papá.
ON. ¡Potsé hi voldrías torná!
DOL. ¡Donaría una pesseta!
May me canso de pensá
ab aquellas dugas trujas,
los moltos de can Tramuja
y las vacas d' en Samá.
Aquí d' animals tan grossos
¿no n' hi haurá gayres? ¿Vritat?
ON. No, perque allá s' han criat
pèl camp y sobre 'ls tarrossos.
DOL. Jo sempre 'm recordarè

- quan pe 'l cólera hi estavam,
aquella carn que menjavam.
ON. ¡Qué bona!
DOL. ¿Y la llet?
ON. Tambè.
- Pero lo milló de tot,
per mí, eran los ous del día
que 'm feya portá en Badía,
per en Diego, 'l sèu xicot.
DOL. ¡Pobre Diego! (*Ap. suspirant.*)
ON. Es ben vritat
que ningú podria creure
lo bò que es un ou per beure.
DOL. ¡No sé com no l' han cansat!
ON. Ni crech que 'm puguin cansar.
DOL. ¡A fé n' estich aturdida!
ON. Donchs tota la mèva vida
aixó será 'l mèu sopar.
La salut lo altre pot treure
y jo no estich per tabola,
una sopa ab farigola
cada nit y un ou per beure.
Per xó jo estava tant bè
quan allí dalt los prenía,
perque ous com los den Badía
ja 't dich jo que ningú 'n tè.
- DOL. Los que ara 'ns ven la Esperansa,
no digui que hi ha uns rovells.
ON. Bè sí, ja ho sè, pero aquells
jo 'ls prenía ab mès confiansa.
DOL. Pero ara que n' ha parlat
y trencant las sevas rahons.
¿Y en Diego?
ON. (*No sabent qué respondre*)
¡Ah! per aquells mons.
DOL. (*Ab tristesa.*) Jo tinch po que s' hi ha quedat.
ON. Com allí sempre hi ha 'l present
d' aquesta passa colérica...
potsé sí.
- DOL. ¡Ditxosa América!
¡y qué n' hi mort de jovent!
ON. No hi hauria pas lo qu' hi ha.
si jo hi pogués aná un día.
DOL. ¿Perqué?
ON. Perque 'ls curaría
fentlos pendre á tots la ruá.
Pero sabs que devegadas,
aixó que fá un quan rumia,
dich jo que 'l pobre Badía
ne vá passá d' endiabladas.
DOL. Ja ho pot dí.
ON. No tenint gayre
no eran per xó massa pobres:
ell ja guanyaba de sobras;
ella fent de gallinayre,
la mossa fent canonets,

- y 'l xicot tirant lo bach,
allí ningú estava flach;
es dir; pobrets y alegrets.
DOL. ¡Aquell cólera del diable!
ON. Si que 'ls hi la vâ fè grossa
perque morta ella y la mossa
ell va quedá un miserable.
Per xó, de passarla just
ja n' estava aconsolat;
pero 'l caure 'l noy soldat
lo va matá de disgust.
Es dir que de quatre que eran
quedá en Diego com gran sort.
DOL. Y aixó encara si no es mort.
ON. ¡Hi ha cosas que á un l' alteran!
¿Ara ves aquell ximplet
qui 'l feya moure de aqui?
DOL. ¡Y tal y tal, ja ho pot di!
ON. ¡Qué s' hi farà!
DOL. (*Suspirant*) ¡Ja está fet!
ON. Que ell hagués dit: so soldat
y hi haig d' aná, *santo y bueno*;
¡pero cambiá de terreno!
vaja, va sè un disbarat.
DOL. Troban gent que 'ls entabana...
ON. Y á fé que li vaig di bè:
—mira noy que no 't convè—
y ell re: soldat de l' Hakana.
DOL. Y que á n' allí, alguna cosa
li ha succehit, no ho dupto gens;
quan no va escriure correns
n' hi passa alguna de grossa.
ON. Tambe jo penso como tú,
perque fent nou anys qu' es fora...
DOL. Déu. (*Interrumpentlo*)
ON. Pitjó... y aquesta es l' hora
que no 's sab res per ningú.
DOL. ¡Quína desgracia, pobret! (*Aixugant plors.*)
ON. ¿Y ara aixó? ¡quín desconsol!
DOL. ¡Es que l' estimava molt!
ON. Ja ho sè, y fas molt mal fet.
DOL. ¿Per qué?
ON. Perque no es per tú
ni tú tampoch ets per ell.
DOL. Quan s' estima, ja es molt vell
que no mira res ningú.
ON. ¡Oh; no 's mira! Donchs mirarho
que aixó no costa pas gayre;
lo fill d' una gallinayre
no es pas pe 'l tèu rango; claro.
DOL. Pero si jo penso ab ell,
¿veyám una qué hi farà?
ON. Podrias pendre la ruá.
DOL. ¿Per xó? (*Rihent*)
ON. Tot vè del ventrell
y 'l purgarse tot ho cura.

- DOL. No 'm fassi riure, papá.
 ON. ¡Ab tú no s' hi pot parlá! (*Picat*)
 ¿Sabs lo que ets? una criatura.
- DOL. Bè, no s' enfadi per xó.
 ON. Bueno; donchs deixemho corra.
 DOL. Bueno.
 ON. ¡Qué tanta camorra,
 aquí 's fá 'l que mano jo!
 Ab ell no hi pensarás mès
 y no vull sentí mès fressa,
 porque ja sabs que ets promesa
 per casarte ab lo marqués.
- DOL. ¡Sí, vaya un marqués, que está
 empleat á cal celadól (*Burlantsen.*)
- ON. Y bueno, ¿qu' hi ha? milló,
 senyal que vol treballá.
- DOL. Com per forsa ho ha de fè,
 porque jo sè que es molt pobre.
- ON. Pero com tú tens que 't sobra
 tots dos podréu está bè.
 Mès m' estimo un home així
 decent y ben educat
 que no pas un hisendat
 sense modos y poch fi.
- DOL. Es clá que si vosté ho vol...
 ON. Es clá que ho vull.
- DOL. Lo creuré
 ON. Per forsa ho haurás de fè
 si no vols que 't mogui un vol.
 (*De repent.*) Pero quina hora déu sè,
 ¿no ho sabrias?
- DOL. ¡Qué sè jo!
 ¿que no du 'l rellojte?
- ON. No,
 lo tinch á cal carreté.
- DOL. Fa poch que ha tocat un quart.
 ON. Donchs devia sè de tres.
 DOL. Crech que sí.
 ON. Donchs vaja, ves,
 que després no se 'ns fes tart.
- DOL. ¿Perqué? ¿per la professó?
 si ja es á l' últim quan passa
- ON. ¡Oh! ¡oh! al últim, no massa,
 es mitj curs, encara no.
- DOL. Vaja, papá, s' equivoca.
 ON. Potsè jo no sè de lletra. (*Cremat.*)
 (*Agafa 'l diári y, després de buscá un rato, troba lo que
 vol y llegeix*)
 «La procesion que... etcetra.
 (*Llegint baix.*) «Parroquia. (*Alt.*) Del Pino, Roca,
 Puertaferrisa, Belen,
 Rambla, Fernando, Aviñó,»
 (*Declama.*) y aquí. ¡Eh! ¿qué 't deya jo?
- DOL. Tè rahó
 ON. Donchs al moment.
 ¿Has enviat á cal fustè

que 't deixessin tres taulons?

DOL. Si, senyor.

ON. ¿Y secalls bons?

DOL. Del forn de Sant Jaume.

ON. Bè.

De xacolata ja n' hi ha ..

DOL. No se l' acabarán tota.

ON. Aygua en fresch...

DOL. (*Senyalant la galleda.*) Ja es aquí sota.

ON. ¿Y horxata?

DOL. Tambè ja está.

¡Oy, oy que crech que se 'n ha fet
á trenta quartos la empollal

ON. Y bè, vindrán una colla,
be 'ls has d' obsequiá un xiquet.

DOL. Sobre tot al senyor Quim,
perqué ell ho va fè ab nosaltres.

ON. ¡Oh! Lo senyor Quim y 'ls altres,
no mirarás pas tan prim.

Y després que aixó es cosa
que 's fa una vegada l' any;
y nó vuy fè un papé estrany;
¡qué diría donya Rosa!

DOL. Jo 'm posaré aquell vestit.

ON. ¿Aquell de floretas?

DOL. ¡No!

ON. ¡Ah! aquell que es de un colò
com groch de fel sobre-eixit.

DOL. Sí senyò.

ON. Donchs endevant;
vesteixte y arregla aixó.

DOL. Molt bè diu.

ON. Mentres tant jo
aniré 'ls banchs arreglant.
Y creume, no estigas trista
ni pensis més ab en Diego,
que 'l plorá, si no fa cego,
no es gayre bo per la vista.
Sent l' olvit cosa segura,
pensa 'l que deya 'l teu onclu;
l' amor es com un floroncu
que un cop reventat se cura.

ESCENA II.

DOLORES.

¡Que l' olvidi m' ha dit! ¿y cóm puch ferho
si sempre aquí 'l mèu pensament l' espera?
Y no visch may sens ell, com un bolero
qué no pot ballar may sense bolera.
¡Qué deurá fer lo ingrát! Potsè ab caricias
l' está allá enamorant una mulata;
ó s' ha casat y está passant delicias
ab una negra rica, vella y xata.

Potsè un coco molt gros cayent del abre,
al moment de passarhi ell per sota
l' ha tocat á n' al cap, y com un sabre
li ha fet saltar la closca com pilota.
Potsè ab lo bech, un ull li ha tret un lloro;
potsè l' ha esgarrapat alguna mona.
¡Lo qu' es ben cert es que jo sempre 'l ploro
y qu' ell per xó no torna á Barcelona.

ESCENA III.

DOLORES Y JOANA.

- JOA. ¿Escolta, per sopá, bullo monjetas
ó menjarás alló ab alguna cosa?
- DOL. ¿Qué ha quedat de dinar?
- JOA. Carn ab sebetas.
- DOL. Y donchs ja 'n tindrè prou y fora nosa,
massa trafech hi haurá ab lo xacolata
y aixó d' aquest refresch.
- JOA. Ja m' ho figuro.
- DOL. Després espolsarás bè la safata
y treu aquells platets.
- JOA. ¡Ay quin apuro!
¿Es dí qu' hi haurá un refresch com d' unas bodas?
No es pas re l' embolich; ¡vaya quin gasto!
- DOL. Donchs qu' hi farás si hem de seguir las modas.
- JOA. Pero per tot, ja veus que jo no basto.
- DOL. Ja t' ajudaré un xich, un cop mudada.
- JOA. ¡Ditxosas professons! Tenim ventura
que aquesta l' última es de la vuytada.
¡Aquí tanta de gent! ¡Tanta criatura!
¡Ja 't dich jo que n' estich ben amohinada!
- DOL. Després que una ja tè bè prou caborias
que 's pensa que quedantse quieta á casa
se podrá estar tranquila y á sas glorias...
- JOA. Jo, la vritat, també conech qu' es massa
Pero ara que vè el cas, y que tú 'm parlas
de que caborias tens, que tant t' alteran,
ja que solas estém, ¿no pots contarlas?
- DOL. Son penas, Joana, ¡ay! que 'm desesperan.
No las hi ditas may, no perque cregui
que no m' estimas prou tú per sentirho;
sino perque tinch pò que se 'm conegui
que aixis que las esplico ja deliro.
Pero ara que ho demanas y que penso
que 'm donará un consol podé explicarho,
escolta bè la historia que comenso,
que un' auca se 'n pot fe, per vendre á quarto.
Veyám que será aixó.
- JOA. Ja saps tú, Joana,
que quan hi va havé el cólera, nosaltres,
perqué no 'ns atrapés, tenint galbana,
vam aná á fora com van fe molts altres.
Lo senyó Cinto, que de bo era un ase,

un quarto 'ns vá oferí á casa en Badía,
y allí vam aná á omplirli junts la casa,
lo papá, la Socós, tú, jo, y la tía.

Com la dona d' allá era gallinayre,
ja saps que ab 'l papá 's va entendre lüego,
y per no sè quin preu, que no era gayre,
los ous del dia li portava en Diego.

Aixís es que 'l xicot que era molt jove,
tenint excusa, al nostre quarto entrava,
se vá aná fent amich, y un cop que 'm troba,
me diu, tot aixerit, si l' estimava.

Com que era jo també bastant criatura,
al sentirme dí aixó, 'm vaig torná roja,
vaig dí que sí, creyento broma pura,
y al cap d' un mes, ja m' hi tornava boja.

Cada vespre, al surtir tot just la lluna,
al hort á festejá tots dos baixavam,
y entre bróquils y cols, ó per la runa,
cucas de llum y cargolets buscavam.

Cada dia tots sols, per la verneda
que juguessim á fet ell proposava,
jo li deya que sí, feyam qui queda,
y sempre era ell lo qui amagava.

¡Hi llegit Abelardo y Eloisa,
Amantes de Teruel y altres romansos;
pero 'l sèu estimá, es cosa de rissa
comparat ab aquell! (*Ab passió.*)

JOA.
DOL.

(*Ap.*) ¡Miréu los gansos!
Si 's trobava una flor, me la cullia,
si veyá un pressech bo, me l' arrancava,
si uns aucellets petits cantar sentía,
jo deya—busca 'l niu—y ell me 'l trobava.
A n' aixó, va venir la gran desgracia
de morirse sa mare y sa germana,
y ell se 'n vá haver d' aná á treballá á Gracia
tirant lo bach per no morirs' de gana.

Pero al plegar tornava, 'm venía á veure
y encara era felis alguna estona;
fins que quan fora 'l cólera 's va creure
nosaltres vam torná aquí á Barcelona.

Ja separats així, ell cada festa (*Molt sentiment.*)
per xó venía aquí á festejá encara,
y al últim... ¡Qui ha vist may sort com aquesta!
¡Cau ell soldat y se li mort 'l pare!

JOA.
DOL.

¡Jo crech que 'ls ulls m' espurnan! (*Ap. etern.*)
—Doloretas.—

me va dí trist al veures d' aquest modo,
—lo tèu pare, conech que vol pesselas,
y jo no sò per tú un bon acomodo.
No tinch ningú á n' al mon, hi caygut quinto,
per América tropa ara 's demana,
allí hi ha guerra, per valent me pinto
y avuy me faig ranxero de l' Habana!
Ja pots pensá á n' aquí quins plors faría.

JOA.
DOL.

¡Vamos, si sembla que no pugui esse! (*Entern.*)
Cada ull, quan lo plorá fort me venía,

semblava una vèu d' aygua quan se vessa,
 Al últim, vaig entendre bè la manya;
 ell feya tot allò per fer fortuna,
 y un cop feta, ab los quartos torná á Espanya
 y casarnos estant tots dos á la una.
 Veyent aquest bon fi vaig cedí a b pena,
 y quan va vení aquí per despedirse,
 així á mí sola 'm va parlá ab veu plena,
 que no 's pot sentí pas sencerse:
 (*Marcat.*) Si de un ranxero sens contá la historia,
 ¡ja que una dona hasta estimant olvida!
 ¿te fugirá 'l mèu nom de la memoria?
 (*Al cor*)—¡Aquí!—vaig dí—'l tindré tota la vida.—
 Despres d' això, 'm va da allá una abressada,

- jo per memoria li vaig da una sèba,
 al cap d' un quart sentim la canonada,
 y ell se n' anava ab la alegría mèva.
- JOA. ¡Pero una sèba! ¡Sempre n' heu de fè una!
 ¿No li podías da alguna altra cosa?
- DOL. Distreta pe 'l pensá en que fes fortuna
 li vaig doná creyent que era una rosa.
- JOA. ¡Mare de Dèu, y quina bojeria!
 ¡y tant callat que ho duyau! ¡com ho féyau!
- DOL. Perque no festejavam sino 'l dia,
 que ni vosaltres ni 'l papá 'ns hi véyau.
- JOA. Lo que jo trobo, es que vas sè una tonta
 de no explicarho tot á n' al tèu pare
 y que paguéis la quinta.
- DOL. Joana, conta
 que vaig fè aixó que dius y mès encara.
- JOA. ¿Y donchs?
- DOL. Se 'm va posá com una fiera,
 dihent que per boja no 'm faltaba gayre,
 y que una noya del mèu rango no era
 per da al fill de una pobra gallinayre.
- JOA. ¡Ay senyor! (*Burlantse.*) ¿y qui es lo papanatas?
 si antes de neixe tú, quasi puch dirte
 que anava per 'quet mon sense sabatas!
- DOL. ¡Joana! (*Cremada.*)
- JOA. Donchs ¿perqué ha de consumirte?
 ¡Mira 'l D. Blás! que ve á n' aquí á fè 'l conde,
 buscant si en Diego era, ó bè si no era,
 y al últim ell ha estat mosso de fonda,
 y la tèva avia una bacallanera.
- DOL. ¡Calla d' un cop, caram! que sou pesadas
 sempre dihent lo que era 'l pare y la avi.
- JOA. Donchs si tè mès, que sopi dos vegadas
 y no tinga 'l sè pobre com agravi;
 lo mateix que 'l voler que tú li diguis
 sempre papá!
- DOL. (*Enfadada.*) Y bueno, deixau corra.
- JOA. ¡Si tant me fa que 't cremis com que riguis!
 jo dich lo que haig de dir, ó tot s' ensorra.
- DOL. ¡Donchs no mès faltas tú dantme mès pena!
- JOA. Bè, bè, per xó no vull que 't posis trista.
- DOL. ¡Mira si estich ben bè d' engunias plena,

- JOA. que temo que 'l plorá 'm danyi la vista!
¿Cóm es donchs que ab aixó que ara tú 'm contas
de que l' estimas tant, te casas luego?
¡Mare de Dèu, las noyas que son tontas!
- DOL. Me caso, perque ja no espero en Diego.
Una estoneta avans de despedirnos
me va jurar que aixís que allá seria,
per podè dir lo que volguessim dirnos
las senyas d' hont estava m' escriuria.
- JOA. ¿Y tú vas contestar?..
- DOL. ¡Nou anys qu' es fora,
que espero sempre que la carta arribi!
Nou anys, Joana, ¡ay! ¡y aquesta es l' hora!
- JOA. ¡Y 'l tèu pare que vol que aixó s' activi!
- DOL. Per xó es que jo veyent que ell no tornava,
hi dit que sí, al marqués sens estimarlo,
perque ja tinch la edat, y m' espantava
que hagués de vestir sants, per esperarlo.
- JOA. Lo que es aixó que dius, ja fa obrir l' *ocu*,
perque la pobre que ha de sè soltera..
- DOL. Per xó que ja 'l perill de serho toco,
vaig á casarme per la Candelera.
Pero lo que de tot me fa mès pena,
es que sempre al marqués tinch de sè amable,
perque á trenta anys, si aquest gira la esquena
que 'm quedaré per tía es molt probable.
- JOA. Lo pitjor es que sigui un marqués pobre.
- DOL. Es cla, que al menos si tingués pessetas...
- JOA. Y aixó que á n' als marquesos sempre 'ls sobra.
- DOL. Menos als que jo hi vist venent llunetas.
- JOA. Sent així com me dius, ja es altre cosa,
perque si en Diego has esperat fins ara
y ell no ha pogut venir, ó bè no gosa,
no es pas la culpa tèva.
- DOL. Y á mí encara,
lo que 'm trastorna mès, es qu' algun dia,
potsè un cop ja casada, ell 'm digui:
—¿Cóm es que m' has deixat?—¡Jo 'm moriria!
- JOA. ¡Mare de Dèu del Carme! ¡que no sigui!
Pero, ¡qui sab! potsè per un capritxo
t' ha deixat, y ara aquí tú t' encaparras.
- DOL. ¡No ho creguis, Joana, no!
- JOA. Segueix lo ditxo.
¡Olvidal, y á las penas butifarras!
- (*Ab carinyo.*) Jo, com que t' hi vist neixe, 't porto afecte,
t' hi dut á bras, t' hi ensenyat las titas,
y t' aconsello que 'l camí mès recte
es distreuret, y déixat de *xiquitas*.

ESCENA IV.

DITAS y JOANET.

*Aquest últim, ab la cara enterament negre, pero deixant
coneixe que es enmascarada y un cabàs plé de carbó
sobre 'l cap, entra pel fondo.*

- JNT. ¡Dèu los guart! (*Ab cantarella.*)
 DOL. (*Després d' haberse sorprés.*) ¡Ah 'l carboné! (*Ap.*)
 JNT. ¿Ahont volen lo carbó?
 (*Joana obra la porta de la esquerra é indicantla diu:*)
 JOA. Ves, tú mateix, bon minyó,
 y arracónamel ben be.
 (*Lo carboner entra per hont li han indicat.*)

ESCENA V.

DITS MENOS JOANET.

- Dolores, desde 'l moment que ha entrat lo carboner, se l' ha mirat y s' hi ha anat fixant per graus, fins que al desapareixer diu exaltada y ab alegría:*
- DOL. ¡No s' perquè m' afiguro
 que conech aquesta cara!
- JOA. ¿Com pot sé, ab tanta enmascara?
- DOL. ¡Donchs m' hi jugaria un duro!
 ¡Ay! ¡m' ha fet un salt lo cor!
 ¡Com l' hi conegut aluego!
 (*Ab expansió.*) És aquell company d' en Diego,
 que tenia 'l pare sòrt.
- JOA. ¡Lo dimontri que t' entenga!
- DOL. Que era el més gran de aquells cinch.
- JOA. ¿En Pauhet? (*Volentho endevinar.*)
- DOL. ¡No! (*Pensant.*) ¡Ay! si 'l tinch
 á la punta de la llenga. (*Queda pensant.*)
- JOA. No pot sè sinó en Pauhet. (*Resoluda.*)
- DOL. ¡Tornay! ¡genit més tussut! (*Torna á pensar.*)
- JOA. ¡Ah si, si, ja hi he caygut
 vols dí en Joan. (*Contenta d' haberlo trobat.*)
- DOL. ¡Angela! aquet.
- JOA. ¡Ay caratsus de xicot!
 ¿Y cóm diantre es carbonè?
- DOL. ¿Y donchs y en Roch?
- JOA. Jo 't dirè,
 ja veurás de qué vè tot.
 En Roch ja fá quatre dias
 que 'm du un carbó tant dolent,
 que apenas una l' encent
 fa un fum que may ho dirías.
 Com que avuy m' hi he enfadat,
 hi cambiat de carbonè,
 y aquest xicot, ara vè
 á dú 'l carbó qu' hem tractat.
- DOL. Potsè ell per casualitat
 sabrá noticias d' en Diego.
- JOA. Aixó ray, ja surt aluego.
- DOL. ¡Potser Dèu m' haurá escoltat!

ESCENA VI.

DITAS y JOANET

- JOA. *que surt ab lo cabàs vuit à la mà.*
(*Al carboner.*) ¿Aixó es?... (*Trayent un cartutxo de pessas de dos.*)
- JNT. Dugas y trenta.
- JOA. (*Rihent*) ¡Ja 'n dius una com un cove!
- JNT. A una y quinse l' arroba, mireu si vos ix la cuenta.
- JOA. Tens rahó. (*Ab certesa, després d' haver pensat y posantse á contar per lo baix la cantidad indicada.*)
- DOL. (*Observant á Joanet*) ¿Y será ben bó?
- JNT. ¡Prou!
- JOA. Com que ara l' heu pegada que tot ho deu tarregada.
- JNT. És rabassa y del milló
- JOA. Donchs aquí ho tens (*Dantli 'ls cuartos.*)
- DOL. Y ara digas;
¿has estat á la Bordeta algún cop?
- JNT. ¡Prou, senyoreta!
y m' hi he fet bons tips de figas.
- JOA. (*Ap.*) Si que ho es.
- DOL. ¿Y cóm te dius?
- JNT. Joanet Comas, per servirla.
- DOL. ¿Y be 'm sents?
- JNT. ¡No haig de sentirla!
- DOL. ¿Y no 'm coneixes?
- JOA. (*Rihent á Joanet.*) ¿Te 'n rius?
(*A cada pregunta d' aquestas, Joanet va jirant lo cap á n' al cantó que li dirijeixen, fins que queda aturdit pensant*)
- JOA. ¡La Joana, home! (*Cridat per desencantar-lo.*)
- DOL. ¡La Dolores! (*id.*)
- JNT. ¡¡Vostés... la...!
- DOL. Sí.
- JOA. Sí, nosaltres.
- JNT. ¡Vatua! ¡no 'n conech d' altres (*A legria.*)
¡Bè! ¡bè! (*De repent*) ¿Y las altres senyoras?
- DOL. La Pepa y la tia mortas.
- JNT. ¡D'u las hagi perdonadas!
¿Pero vostés?
- DOL. Bè.
- JOA. Trempadas.
- JNT. No, no, ja veig que van fortas.
¿Y 'l seu papá?
- DOL. Ja 'l veurás.
- JOA. Pero digas, ¿de qué ve que ara siguis carbonè?
- JNT. Jo 'ls dire lo que fa 'l cas.
Com hi ha ara aixó del cotó y 'm vaix quedá sense feyna,

- vaix dí: ¡bah! ¡bah! llensém l' eyna
y aném á portá carbò.
- DOL. ¿Y 'ls de casa tèva, bons?
JNT. Per ara bons, gracia á Dèu.
- DOL. Aixó es bò.
- JOA. ¡Ara veyéu
com creixen aquets minyons!
DOL. Y digas ¿del pobre Diego,
no n' has sabut re may més?
JNT. No s' hont para ni ahont es,
com que 'm tè sense sossego.
- DOL. ¿Es á dir que may t' ha escrit?
JOA. ¡Quina cosa més extranya!
JNT. Desde qu' es fora d' Espanya
ni parlá d' ell hi sentit
- DOL. (Ap.) ¡Ara sí que crech que es mort! (Trista.)
JOA. ¡Pobre xicot!
JNT. Sí, y á fé
li dich que 'm sab greu, perquè
l' estimava de tot cor.
- DOL. ¡Saps que quasi 'm sembla increible
que os apreciessiu així!
JNT. Lo favor que 'm vá fè á mí
sols pagarlo així es possible,
DOL. ¿Vols contárnosho?
JNT. Ho faig,
si per xo tinch temps encara.
- DOL. Han tocat cinch horas ara.
JNT. Donchs á compláurelas vaig.
Lo colò de la mèva cara (Entonació dramática.)
ben clarament li enseyarà, senyora,
que ara cabassos de carbò tregino,
pero quan ab en Diego estava á fora
me deixava fe 'l drogo 'l mèu destino.
Un dia que jugavam...
- JOA. (Interrumpintlo bruscament.) Noy, m' alegre.
de veuret tant rehixit (Fent compliments)
JNT. (Queda parat, pero amable.) Gracias, Joana,
JOA. (Ap.) ¡Sols de pensá ab la feyna ja m' enfebro!
(Alt.) Recados á ta mare y ta germana
y á n' en Galí. (Se 'n vá.)
- JNT. Vosté será servida.
Al demès, una tarde que 'ns estavam
á dintre casa en Diego, per la eixida,
ab tres ó quatre xicots més jugavam.
Allá hi havia un gat molt gros y negre
que á la barana del hortet s' estava,
y un xicot dels petits, qu' estava alegre,
ab un bastonet llarch l' atormentava.
Aixís que vèu aixó fa un salt la bestia
y 's tira al quarto que dormía en Diego,
nosaltres lo tanquem, li dem molestia,
y junts tots ab bastons vam entrá luego.
L' embesteixen uns quants á bastonadas,
ell se posa á bufá, y rabiós tirantse
arribava á n' al sostre, devegadas,

pels cantells de las vigas arrapantse.
Com que era tot tancat y no podia.
fuji pel lloch la bestia ja furiosa,
se tira sobre mèu.

- DOL. ¡Ave María!
JNT. ¡Y ningú dels d' allí salvarme gosa!
¡Tothom ab gran esglay perdut me mira,
lo gat m' anava ja agafá la ganya...
quan en Diego, que ho veu, cap á mí 's tira
y agafantlo pel coll allí l' escanya!
- DOL. Sí que va sé valor.
JNT. (*Molt dramátich.*) Tant gran, Dolores,
que si no arriba á ser ell jo allí moria.
Per xo li agrabeixo á totas horas
y no plorant per ell no passo un dia.
Y l' aprecio tant que si' m diguessin:
—¡Has de dá dotze quartos per salvarlo!—
tot seguit los diria que 'ls prenguessin,
y encara no podria aixís pagarlo.
¡Per ell, qualsevol dia y á tota hora,
hasta, mato, si vol, totas las rassas!
¡Per ell, jo so capás hasta, senyora,
de tirarme á n' al mar!... Pero ab carbassas.
- DOL. Aixó proba que tú ets una persona
que agraeixes los favors que 't fan los altres,
JNT. Y donchs ¿que s' ha de fer? Estiga bona,
y á veure si 'ns pendré 'l carbò á nosaltres.

ESCENA VI.

DITS y 'L SENYOR ONOFRE.

- ON. ¿Qué fas, Dolores? (*Entrant.*)
JNT. (*Saludant.*) Servirlo.
DOL. ¿Qué no 'l coneix, papá?
ON. (*Observantlo.*) ¡No!
DOL. ¡En Joanet!
ON. (*Cayenthi.*) ¡Ah! ¡Home!
JNT. Jo
l' hi conegut al sentirlo.
ON. Y donsas ¿com vá per qui? (*Tocantli la esquena.*)
JNT. Ja ho veu; ¿y vostés qué fan?
ON. Home, passant y adorant.
JNT. Aixó fá de bon senti.
ON. ¿Donchs y ara qu' ets carbonè?
JNT. Com no hi ha feynas en lloch.
ON. No 't pensis que á mí tampoch
me vaji tot massa bè.
JNT. Ja m' han dit que sa germana
y sa neboda...
ON. Es clá,
com no van pendre la ruá
van mori.
JNT. ¡Tant campetxanas!
ON. ¡Qué hi farás si aixó es 'l mon!

- avuy s' hi es, demá també.
 JNT. Es 'l camí qu' hem de fè.
 DOL. ¡Ditxosas ellas que hi son!
 JNT. Vaja donchs, m' alegre molt...
 ON. Recados á casa tèva.
 DOL. Y á la Tuyas.
 JNT. De part sèva.
 ON. Mira; si ton amo ho vol...
 com passa la professó,
 la pots vení á veure aquí,
 JNT. Home.. veji... pots' si..
 ON. Pero has de vení tot sol.
 JNT. Me vaig á mudar corrents.
 ON. ¡Donchs adió! (*Encaixant.*)
 JNT. Hasta la vista.
 DOL. ¡Adèu! (*Encaixant per haberli dat la mà Joanet.*)
 JNT. Y no estiga trista.
 ON. Vaja donchs, veyám si vens.
 (*Acompanyantlo á la porta.*)

ESCENA VII.

DITS MENOS JOANET.

- ON. ¡Gracias á Dèu! Au Do'oras.
 (*Dolores aixis que se 'n ha anat Joanet repara que tè las mans totes negras de haberli encaixat, y diu.*)
 DOL. ¡Quinas mans que m' ha posat!
 ON. ¡Quinas mans que m' ha deixat!
 (*Reparantho en aquest moment y cremat.*)
 DOL. ¡Hi ha cosas més cremadoras!
 ON. Me vaig á dintre á rentá (*Ap cremat.*)
 DOL. M' en vaig á rentarme á dins (*Ap. id.*)
 (*En aixó se n' entran lo senyó Onofre per la porta de la esquerra, y Dolores per la de la dreta, tots dos ab las mans ben apartadas del cos per no embrutarse 'l vestit, y al anar á entrar s' aturan.*)
 ON. Mira, tú veste á vesti
 mentras rebo la gent jo.
 DOL. ¡Bueno, bueno, si senyó!
 ON. Veyám donchs; quedém així.

ESCENA VIII.

JOANA y una CRIADA.

- que surten pel fondo ab grans safatas plenas de gots d' horxata y secalls.*
 JOA. Bè, ja veurás, dexa aixó
 á demunt d' una cadira
 (*La criada ho fa ella també. y un cop desembrassadas, diu: Bueno, Rosa; ara mira.*
 agafa 'l ala com jo.
 (*L' una per l' un cantó, ' altre per l' altre, agafarán la*

taula y la pararán desplegant las alas, allà hont convinga al director de escena.)

- JOA. Ara porta la safata. (*'S fa sempre lo que indiqui 'l diàlech.*)
Cuidado á no trencar res; .
los plats aquí, un, dos, tres.
Aquí, no siguis sabata. (*Prement un plat que la criada posava malament; Joana ab lo que ha dut y treyent lo que falti dels armaris, arregla una taula que fassi goig. ab plats, xicras, etc. y al mitj las safatas de melindros y horxatas.*)
Bueno, vamos, ja está tot;
ara ja te 'n pots aná.

(La criada, que figurará ser molt bestia, 's queda ab la boca oberta y encantada com si no hagués sentit l' ordre de Joana; aquesta arregla alguna cosa y quan al girarse la veu alti d' aquell modo, 's crema y diu:)

- ¡Que ja pots anarten! (*Cridant molt.*)
CRIA. (*Espantantse.*) ¡Ah! (*Se 'n va.*)
JOA. (*Escarnintla.*) ¡Ah! ¡Carám d' estaquirot!

ESCENA IX.

JOANA Y DOLORES, *que surt extremadament elegant ab un vestit groch y flors al cap.*

- DOL. ¿Qu' es aixó?
JOA. Res, ¿qué ha de sè?
¡Cosas que no puch sufrir!
¡Qu' es bestia aquesta minyona!
DOL. ¿Quína?
JOA. La del segon pis.
DOL. ¿La del segon pis? ¡Ay ay!
¿y per qué z' estava aquí?
JOA. Perque hi dit á D.ª Emilia
que la deixés baixá un xich
per ajudarme.
DOL. Ja entench
JOA. Pero no se 'n pot eixir;
sempre ¡ah! ab la boca oberta.
DOL. Pero per xó es molt mal dit,
perque després del favor...
JOA. ¡Y donchs per qué son aixís!
Pero ¡oh! ¡oh! ¡oh! ¡oh! noya.
¡Mare de Deu, quin vestit! (*Exajerant.*)
¡y qu' es hermós! veyám, girat.
DOL. Dona, ja l' havias vist. (*Girantse.*)
¿No sabs que 'l vaig estrená
pèl ball del Olimpo?
JOA. Sí;
tens rahò, ja me 'n recordo.

- DOL. ¡Donchs te dich qu' es molt bonich!
Bueno, ¿está llest tot aixó?
Porta una cadira aquí. (*Li dú y ella seu*)
- JOA. Tot menos lo xacolata
que 'l tinch á punt de bulli'l.
- DOL. ¿Y 'l papá?
- JOA. Es á la botiga,
que está á la gent recibint.
- DOL. ¿Creurías que ha convidat
á n' en Joanet?
- JOA. ¡Ah! ¿qué dius?
¡Y qu' es extrany pèl seu génit!
- DOL. Lo qu' es á mí m' ha aturdit.
- JOA. Per l' un cantò fa 'l senyò,
y refresca, y 's vol lluhí
y convida un carboner. (*Rihent.*)
- DOL. Y bè, sempre ha estat aixís.
No perque 'l noy no ho mereixi ..
- JOA. No, no, ja sè 'l que vols dí;
no mès es perque va brut
per tenirlo en un convit.
- DOL. Sento gent.
- JOA. Es lo marqués
que veig que vè cap aquí.
- DOL. Donchs vésten.
- JOA. (*Anantsen.*) Cap á la cuyna;
jo tinch la professò allí.

ESCENA X.

DOLORES Y 'L MARQUÉS. (*Molt elegant y ab lentes.*)

Durant la última mitja part de la escena anterior, se veu pèl fondo, gent que saluda, entra, surt y fa cumpliments ab lo senyor Onofre; pero després desapareixen pèls costats, com figurant que s' assentan. Durant aquesta escena, se sentirán pèl carré, cops de taulons, xufleros, ginesta, ventalls y totes aquestas cosas propias dels cursos de las professons de Corpus. Lo que marqui 'l diálech se farà quan s' indiqui, pero lo que no, 's podrá sentir d' en tant en tant segons cregui convenient lo director d' escena, y sempre de modo que no 's fassi monótono y no pugui destorbar lo que passa.

- MAR. ¡Fatal estrella per Dèu
es la mèva, dolsa amiga!
sempre la sort me castiga
quan no estich á vora tèu.
- DOL. Molt temps donchs faría á fé
que 't deuría castigar. (*Carinyo forsat.*)
- MAR. No 'm vinch pas á disculpar
quan sè jo que no obro bè.
Mes sè que á la mèva prenda
may demano en va perdò.

La má, Doloretas. (*Allargantli.*)

- DOL. No. (*Negantli ab coqueteria.*)
De primè es la reprimenda.
- MAR. Com só jo 'l que m' ho hi perdut
ho sufreiro resignat; (*Sempre ab exajerada galan-
teria.*)
- mes si no hi vingut aviat,
jo 't dirè perque ha sigut.
- DOL. ¿Y créus que hi cauré de fluix
explicantme alguna feta?
- MAR. ¿No ho has de creure?
- DOL. Ay, herbeta,
ja 't conech que 't dius marduix.
- MAR. ¡Donchs cert que no sè com es
que així la sort m' importuna!
Tinch días de mala lluna
que tot me surt al revès,
digas tú si no es extrany. (*Assentantse al costat d'
ella.*)
- Sentintme calò y galbana
fa molt poch, m' ha vingut gana
d' anármen á pendre un bany.
Hi pujat á la Central,
perque ara 'l sol atropella,
y al arribá á la mar vella,
me fico á casa en Vidal.
Després d' esperá un moment,
despullantme y tot alló...

patatùm, un cabussó
y mar endins falta gent.
Com que 'l perill no m' amohina,
may aprop de terra 'm quedo,
perque, noya, 't dich que nedo
lo mateix que una sardina.
D' aquest modo aprofitant
lo tení en aixó tal sort,
m' hi estirat y fent lo mort
ho anava tot contemplant.
Tú sabs que un any ó dos fa,
que d' entremitj de las rocas
surt alló que 'n diuhen mocas,
que á tothom sol pessigá.
Pero avuy, segons se veu,
hi he tingut tanta fortuna,
que no n' hi havia ni una
en tot lo derredor mèu.
Aixís donchs tranquils estavam
sens en res de mal pensá,
y un per 'quí, un altre per 'llá,
eram dotze que nadavam.
Jo mirava 'l sol com brilla,
quan tot plegat sento: ¡xop!
y mirantho, veig que un pop

m' agafa la pantorrilla.
Al sentirme aquella bestia
ab trenta ó quaranta potas,
totas lletjas y llargotas,
que 'm dava tanta molestia,
m' hi posat á tremolá,
m' ha donat com un mareig,
y al fi agafantme un basqueig
m' hi comensat á enfonzá.

DOL. ¡Si que has tingut mala sort
ab la ditxosa nadada!

MAR. A pesar d' aixó, adorada,
ja veurás com no m' hi mort.
Jo enfonzantme molt y molt
ja pensava: no hi ha més,
esperém qu' estiga llest

l' Ictíneo de 'n Monturiol.
Quan un d' aquells que nadavan,
com t' hi dit, á vora mèu,
fa un cabussò, d' allí 'm treu,
aparta á n' als que miravan,
me fa penjá cap per 'vall,
dihent cuydado, que no cayga,
me treu del cos tota l' aygua
y 'm tens á punt de dá un ball. (*Ensenyant sa elegancia*)

DOL. Generós haurás sigut
ab lo jove, segons crech.

MAR. No; qu' era un home de jech,
de boca bifia, morrut,
molt alt, bastant petitò,
magre, prim, gruixut y gras,
un xich xato y ab un nas
que de gros casi fa pò.

(*Dolores ha escoltat anantse sorprenent per graus la descripció, fins que al últim fa un moviment de espant y queda aterrada.*)

Jo, que sò molt generós
ab qui 'm salva de un tropell,
li he donat lo pop á n' ell
perque se 'l fes ab arrós.

Y per obsequiá millò
á n' al que ha fet tant per mí
l' he convidat á n' aquí
á veure la professò.

Com favors molt grossos son,
recórdat si vè, querida,
qu' ell sol m' ha salvat la vida.

DOL. (*Ap.*) ¡Válgam sant Nin y sant Non!

MAR. ¿Qué tens? (*Ab interès, veyentla tant trasportada.*)

DOL. Res... déixeu está...

MAR. T' has posat groga...

DOL. Es... que ara...

MAR. ¡Dona, si fas una cara
com d' escudella ab safrá!

DOL. Deu sè perque m' hi sorprés, (*Refentse.*)

ab lo que á tú t' ha passat.

MAR. Sento que t' hagi espantat,
perque, vamos, ja no es res.

DOL. ¿M' ho dius de veras?

MAR. Sí maca,

y fora d' aixó, segat (*Senyalant lo turmell de la cama.*)

de llavors que m' han penjat
cap per 'vall á la barraca,
me trobo ben sá y ben bó.

(*Veü fora.*) ¡Qui compra ginesta!

MAR. Bè;

¿vols carmetlos?

DOL. Sí.

MAR. (*Treyentse dos carmetlos de quarto.*) Donchs tè.
(*Dantnhi un.*)

(Tots dos s' posan lo carmetlo á la boca y 'l llepan d' un modo ridicul, pero no per xó apartantse de la naturalitat.)

(Altra veu fora.) ¡Cacauhets!

MAR. ¿Estás millò?

(Altra veu fora.) ¡Qui m' acaba la ginesta!

DOL. Sembla que sí. (Responent per forsa y dominada per un' altra idea.)

MAR. Ja m' animas,
perque crech que no m' estimas
quan no 'm fas alguna festa.

DOL. Pero sabs que ara pensava
d' aixó, que aquest convidat
se trobaria tancat
si la professò passava?

(Altra veu fora.) A quarto y á dos los ventalls,
á quarto y á dos.

MAR. Jo 't dirè.

Jo ja l' hi explicat bè
per treurel d' aquests treballs;
per si succehís aixó,
se 'n anirà á fè una torta,
y entrarà per 'questa porta (Senyalant la dreta.)
que dona á n' al carrerò.

DOL. Ja has fet bè pensanthi avants.

MAR. ¡Es clá, sinó cóm passava!

DOL. (Ap.) ¡Ay Dèu mèu! ¡si no tornava!

(En aquest moment se sent la música dels gegants y gran barullo pèl foro.)

MAR. ¡Hola! Ja son 'ls gegants (Va á mirá pèl foro.)
(Dol. s' alsa.) Tothom ja pren puesto bó
y la professò vè luego.

DOL. (Ap.) ¡Jo caych morta si es en Diego!

MAR. Dolores, cap al balcò.

(Lo Marqués li ofereix lo bras, ella l' accepta y se 'n van pèl foro ab lo carmetlo á la boca)

ESCENA XI.

JOANA y luego 'ls senyors ONOFRE, ARSÍS, VICENS, QUIM y ESTEVE. JOANA surt ab una xacolatera remenant lo molinet y fa lo que indica 'l diálech.

JOA. Aboquém la xacolata.
(La posa á cinch xicras.) Ja la tením abocada.
Ara aquí una cullerada
y aném arreglant l' horxata.

(En aquest moment entrarán los senyors indicats, los quals cuidarà 'l director de que sigan quatre tipos perfectes de vells, y detrás lo senyor Onofre, que tancarà la porta del foro; antes de ferho dirá cridant á n' als de fora.)

ON. Tinguin conta ab los caballs
per las criaturas. (Mirant si ho fan.) Així.

ARS. ¿Veyám lo que 'ns té de dí?

- VI. (Ap.) ¡Carambas, y quants secalls! (*Pèls de la taula.*)
- QUI. ¿Qué tal Joana, com va aixó?
- JOA. Per ara molt bè. ¿y vosté? (*Tot fent l' horxata.*)
- ON. Que hi pensat que poden fe un xich de refresch. (*Rihent, á n' als senyors.*)
- QUI. (*Fent cumpliments.*) ¡Oh!
- ES. (*Id.*) No.
- Home, si ho 'gués sapigut no venia. (*Per fora se senten las trampas que s' allunyarán per graus.*)
- ON. ¿Per qué?
- QUI. Es clá,
- si fa cumpliments.
- JOA. (*Acabant de preparar y anantsen.*) Ja está.
- ARS. ¡Ves quín arrel li ha vingut!
- VI. Y ¿por qué ha de hacer aixó?
- ON. ¡Homes, no siguin aixís!...
¡Per un xich de xacolata!
- QUI. Pero també veig horxata.
- ARS. Y secalls. (*Molt amables tots*)
- ON. Bah, senyó Arsis,
- assentis. (*Fentlo assentar per forsa.*)
- ARS. ¿Sap qué será?
- que no vindré un altre dia.
- ON. Home, no, m' agraviaría.
- QUI. Donchs assentemnos.
- ON. ¡Es clá!
- S' assentan lots quatre á taula y 'l senyor Onofre 'ls vá servir un plat ab una xicra de xacolata, un vas d' horxata y secalls á cada hu.*
- ON. Veuhen, ara, així, vostés, com que refrescan avans, jo m' trobaré ab mès descans per las senyoras, després. Me podrán di, y es vritat, que perden la professó...
- ES. Ca, no per xo no senyó.
- QUI. Miri, á la nostra edat, crech que tots n' havém vist tantas.
- ARS. ¡Oh! (*Tots prenen la xacolata.*)
- QUI. Jo ho crech.
- ES. Jo la d' avuy ja l' hi vista.
- ON. ¿Es lluhida?
- ES. ¡Uy!
- set músicas.
- ARS. Vamos antes aquest luxo que ara hi ha no hi era en res.
- QUI. Ja ho pot di, y las senyoras ¡quín lluhí!—
- ON. ¡Oh! sí, sí, fa esgarrifá.—
Mirin; avuy la Dolores com que cada any may me calla que vol veure l' ou com balla,

- hi hem anat allá á tres horas.
 ¡Mare de Dèu, quin vestit
 duya una!
 ¡La gent es plaga!
 ES. Pero com que 'l marit paga...
 ON. ¡Ah! es clá, lo pobre marit.
 QUI. L' horxata l' haig de deixá.
 ARS. ¿Qué pot sé la troba agre?
 QUI. ¡Cá! es per xo que tè del poagre.
 ON. Home, que prengui la ruá.
 ARS. ¡Pero sàb que á la botiga
 hi ha una? (*Exagerant tots.*)
 ON. ¡Ah! aquella noya.
 ARS. ¡Qué es guapa!
 QUI. ¡Y sense tramoyal
 ES. ¡Si que ho es!
 ON. Es una amiga.
 de la mèva.
 ARS. So vellot
 y encara... encara. . (*Sonrient y ab malicia.*)
 ON. (*Rihent tots menos D. Vicens.*) ¡Aixis!
 mira, mira 'l senyó Arsis.
 QUI. ¡Ah! ¡grandíssim!
 ES. (*Fentli tots guinyos y rihent.*) ¡Traidorot!
 ON. ¡Home! ¡y 'l senyor Vicenta
 no hi diu res ab tot aixó?
 ARS. ¡Oh! quan menja, no senyó,
 lo que distreu l' atormenta.
 VI. Más tonto es el que se mata
 per lo que res ha de hacer.
 Es muy dolsa la mujer (*Tó sentenciós.*)
 pero es más dolsa l' horxata. (*Se'n beu un vós.*)
 QUI. ¡Ay caramba! (*Rihent molt tots.*)
 TOTS. ¡Ja! ¡ja! ¡ja!
 ES. Sempre 'n tè una per di.
 ARS. Y per xo parlant així,
 mitj castellá y catalá.
 QUI. Per havé estat militar
 li agradan molt poch las mossas.
 ON. ¡Oh! y ni morenas ni rossas.
 VI. Contestaré al acabar (*Se sent soroll al fondo.*)
 QUI. ¿Qué es aixó?
 ON. Re, res, segueixin.
 Ja vaig á veure lo que es
 (*Se'n vá pèl foro y torna á tancar.*)

ESCENA XII.

DITS MENOS LO SR. ONOFRE.

- Joana entrarà á son temps.*
 QUI. Bè; ja ho veuhem ¡quins papés!
 (*Baix aixis que se'n ha anat lo senyó Onofre.*)
 ES. ¡Y que la gent no ho coneixin!
 ARS. ¡Oh! jo, miri, hi he vingut

per acompanyá la dòna,
que sinó...

QUI. Ves qui m' abona
l' aná al café que hi perdut.

ES. Vaja, es no tenir vergonya
fernos entrá á refrescá,
y ves lo que 'ns gosa á dá!

ARS. Ca, si es un Tio Carronya.

QUI. ¿Sab lo que es? un vanitós.

ES. ¡Bè prou que se li coneix!

ARS. ¡Está més tip d' ell mateix!

QUI. Vejin si es ben fastigós.
que tant sols perque noble es,
pren per gendre á un marqués
que no tè ni un vint y dos.

ARS. ¡Ja! ¡ja! ¡ja! (*Rihent*)

QUI. Diguimho á mí;
lo marqués de la Garrofa.

ES. No 'n conech d' altre.

QUI. Un estrofa
que está arruinat.

ARS. Es així;

ell no més per figurá
faría qua sevol cosa;
¿que vá que ara ab D.ª Rosa
ja está fent lo grande allá?

QUI. ¡Oh! y aixó d' aquest convit
que ara 'ns ha dat á nosaltres,
ho fa perque á tots los altres
anem á dí que s' ha lluhit.

*Joana ha surtit á treure una cosa del armari, y al passá
y senti aquesta conversació s' atura un moment.*

ES. Que faría si estés bè

JOA. Després que un s' ha escarrassat (*Ab rabia.*)
al últim es criticat;

vet' aquí aixó lo que tè. (*Se 'n va sens que ningú
la repari.*)

QUI. Com que vè á n' allí al café
á mira jugá á billar
ab nosaltres...

ES. Vindrà tart
perqué li diguém: molt bè.

ARS. ¿Aném un xich cap á fora?

QUI. Aném.

ES. ¡D. Vicente! (*Cridantlo*)

*Don Vicente ha estat sempre prenent xocolate, menjant
secalls y bebent horxatas sense distreurers per rè.*

VI. No,

deixeume acabar aixó

ES. Home, si ho pren fa una hora.

ARS. ¡No més pensa que en menjá!

VI. Vamos, vamos. ja estich listo.
(*Beu l' últim got d horxata.*)

QUI. Així home, ¡vatua-listo!

VI. Pues vámonos cap allá.

ARS. ¡Ah! ja veurán que pendré

- (*Fentho*) uns quants secallets pèl noy.
 QUI. Y jo per la neta. (*Tots ne prenen molts y se 'ls fican à la butxacà de la levita.*)
 Es. ¡Oy!
 que contents als nêts farè!
 VI. No, pues jo menos no soy.

ESCENA XIII.

DITS Y DOLORES.

Com que 'ls senyors s' estavan ficantse secalls à la butxacà y Dolores obra de repent, ells quedan sorpresos; s' están tots ab las mans derrera plenas de secalls, fins que surtint la següent conversa, disimulant y del modo que poden, se 'ls fican tots en la butxacà de detrás. Dolores apareix tota plena de ginesta de la professò, com tots los que surten d' aquí endevant.

- DOL. Dèu los guart.
 ARS. Que Dèu la guart.
 VI. ¿Cóm está la professò?
 DOL. Encara passa.
 Es. Milló.
 DOL. Si no cuytan farán tart.
 ARS. ¿Eh que 'n Nofre tè una noya mès maca que las pessetas? (*Al senyors.*)
 DOL. Vamos, no siguin burletas.
 Es. Si que tè una bona joya.
 VI. (*Ap.*) ¡Jo no sè lo que me pasa!
 DOL. (*Ap.*) Fem un xiquet la distreta. (*Per la pena que li. fá veure 'ls treballs que tenen per desarse 'ls secalls*)
 QUI. La vritat, es molt guapeta.
 ARS. Dochs jo dich que es molt guapassa.
 (*En aquest moment han acabat de colocà 'ls secalls y comensan à enrahonà ab las mans libres.*)
 Si ella vol sè mica franca creurá lo que diré jo y es que te un cos mès bufò que un canti de Vilafranca.
 DOL. Senyó Arsís, aquestas cosas (*Ab mal humor.*) que m' ha dit ara tot just, creguí que 'm donan tant gust com si 'm grátés ab gatosas.
 VI. (*Ap.*) ¡Vaya un xasco!
 QUI. (*Ap.*) ¡L' ha clavat!
 ARS. Donchs, Dolores, dissimuli.
 DOL. No hi ha de qué. (*Sech.*)
 ARS. Y calculi que per broma tot ha estat.
 DOL. Bè; parlém d' un altre cosa.
 ¿Han refrescat?
 QUI. Y de gust... acabém ara tot just.
 ¡Quína horxata mès hermosa!

- ES. Ja li dich jo que s' han lluhit.
 ARS. Ah, sí, sí, fa poch que ho deyam, ho miravam y no ho creyam.
 DOL. Aixó no; un refresch petit.
 QUI. ¡Cóm petit! ca, no senyora: ha estat tant bò com pot sè.
 VI. ¡Magnífico!
 ES. Sí, molt bè, y tot servit que enamora. (*Música fora.*)
 VI. Esto es bueno. (*Per la música.*)
 ARS. Home y tal, si que tocan bastant bè.
 ES. Es del Fausto.
 DOL. Deurá sè (*La música's vá allunyant.*) lo pendó del general.
 ARS. ¡Veyam donchs! Hasta mès veure.
 ES. Passihobè.
 QUI. Estiga boneta.
 VI. Servidor. (*Se'n van tots saludant.*)
 DOL. (*Ap. respirant.*) Al fi estich quieta. ¡Pateixo, 'l que no's pot creure!

ESCENA XIV.

DOLORES.

¡Mare de Dèu! No estich prou amohinada ab lo que ara 'l mèu cap aquí barrina, que m' vè aquí sempre aquesta gent que vol fe compliments y desatina. (*Pausa.*) (*Marcat.*) Molt alt y petitó, nas gros y xato, y diu que porta jech... ¡Aquestas senyas! Ay si fos ell, Dèu mèu! ¡Quín arrebató! ¡Ès capàs d' arrancarse hasta las grenyas!

ESCENA XV.

DOLORES, MARQUÉS Y DIEGO.

Dolores ha quedat molt abatuda assentada, y entra Diego que anirà de pinxo y durá la gorra á la mà acompanyat del Marqués.

- MAR. Aquí t' presento 'l que t' hi dit llavoras que m' ha salvat avuy á la mar vella.
 DIE. M' alegre de ... (*Reconeixentla.*) ¡¡Sant Pau!! (*Retrocedint y ap.*)
 DOL. (*Reconeixentlo y retrocedint ab un crit terrible ap.*) ¡¡Ell! ¡jell! ¡Dolores!!
 MAR. (*Ap. observantlos.*) ¡Crech que me l' han frejida y sense paella!
 (*Aquí 'l quadro dura un moment, Diego queda á la dreta horrorisat, Dolores á la esquerra del mateix modo y l' Marqués contemplantlos ab los brassos plegats. Al últim lo Marqués s' adelanta.*)

MAR. (A Diego no sabent qué di.)
 Si t' un recurs per animarla, tóquil,
 y veurá com li parla ab molt m's ayre,
 perque avuy. . per dinar... ha menjat broquil
 y segons penso no li ha probat gayre.
 (Irónich.) Aixís li podrà di, que tant m' adora,
 que si no 'm véu prop de ella ja está trista.
 (Ap á Dol.) Mentres per tú cumpleixo jo allá fora
 cumpleix per mí h' ab ell y hasta la vista
 (Se'n vá donantlos miradas recelosas y com indicant que
 ja 'ls oijilará.)

ESCENA XVI.

DIEGO Y DOLORES.

Diego vol aná á dirli alguna cosa, pero no pot y diu.

DIE. Servirla. (Anant sen.)

DOL. Si tú vols ¡ay! matam luego

á cops de sabatot ó de pantuffa,
 pero escoltam avans, si no tens, Diego,
 lo cor m'es fret que no un gelat de xufia.

DIE. ¿Si d' un ranxero sens contar la historia,
 (Agafantla per la mà y baixantla al prosceni, ab molla
 entonació dramática y gran sentiment.)

ja que una dona hasta estimant olvida,
 te fugirá 'l m. u nom de la memoria?

(Al cor.) - ¡Aquí me 'l guardare tota la vida!—

Aixó. una m va di, per mí estimada,
 però embrollant com las que mès embrollan!

¿Se'n recorda vosté? (Mirantla fixo.)

DOL. (No podent resisti) ¡Aquesta mirada
 m' ha semblat la de un bé quan lo degollan!

DIE. ¿No pensavas pots, que jo m' estava
 cohent menjar per la tropa, ab un tal Panxo,
 y que era tant lo que per tú plorava,
 que sempre massa clá 'm surtia 'l ranxo?

¿No sabías que estava 'l tèu cor agre

unit ab aquest que ara desesperas,
 com s' están en setrills, l' oli y vinagre
 units á dintre d' unas setrilleras?

¿Te pensavas pots, com tothom pensa,
 que un cor com una col ó un nap se estafa,
 y 's desprecia com barret que 's llença,
 que á puntades de peu tothom l' aixafa?

¡Respon. respon lo que 'l tèu cap pensava
 á las amargas rahons que ara aquí 't dono!

¡Si t' han estimat mès que t' estimava
 responme aquí també. jo t' ho perdono!

DOL. ¡Diego! ¡per mor de Déu! Si jo atrevida
 d' un altre que no ets tú ja so promesa,
 es perque vaig pensá que á l' altra vida
 te n' havias anat á la francesa.

Per xo per nuvi a n' al marqués vaig pendre,
 creyent que tú erats mort, desesperada,

y que fret, erats un pilot de cendra
que ni servia per passar bugada.
Pero es fals que l' amor que jo 't tenia
me passés com lo peix, que luego 's passa,
que negre 'l cor duhent, dol de nit y día
sempre semblava un barret vell ab glassa.

DIE.

¡Vet aquí lo que sou! la gran postura
de dirme si ploravas ó si reyas,
y no podrás respondre, si t' apura,
perque mort y no viu á n' á mí 'm creyas.

DOL.

Perque ja 'm vaig pensar que 't morirías
haventhi á n' allí dalt tants atropellos
y després ¿perqué tú no m' escrivias?

DIE.

¡Perqué no vaig tenir cuartos per sellos!

DOL.

¿Y quàn fá que ets aquí?

DIE.

Ja una senmana.

DOL.

¿Y fins avuy no m' has vingut á veure?

DIE.

Com vaig aná al carré de la Avellana
y no us hi vaig trobar, morts us vaig creure.

DOL.

Perque no preguntavas per nosaltres.

DIE.

Vaig aná á la taberna y l' herbolari,
y no 'm van saber dí res de vosaltres.

DOL.

¡Dèu mèu! ¡quan tot ha de vení al contrari!

Nosaltres aquí 'ns vam mudá de casa
perque á n' allí 'l llogué 'ns va pujá 'l amo.

DIE.

Donchs perqué 'l taberné?...

DOL.

Es que 's un tros d' asa,
y si ell t'è culpa, jo la rahò reclamo.
¡T' estimo, Diego, sí, 't dich que t' estimo
com antes, fins al cell!

DIE.

Pero á la bossa
tú has pensat: no hi toquem. (*Irónich.*)

DOL.

Ja 'm desanimo
quan veig que 'm consideras ambiciosa.

DIE.

Devías pensar: bè, en Diego es pobre,
y aquest marqués y rich.

DOL.

Ay no, Diego,
ab aixó si que gens de rahò no 't sobra:
no t'è ni un xavo per fer cantá un cego!
No mès m' hi caso perque ho vol lo pare
y per no haverme de quedar soltera,
pero dígam que tú 'm voldrás encara
y veurás com lo deixo.

DIE.

¡Trapassera!
¡Si 't pensas que 'l mèu cor se pren y 's deixa,
no has conegut may bè al fill de 'n Badia,
perque ara hasta hi malehit si 't vaig coneixe,
anant á du á ton pare 'ls ous del dia!

DOL.

Al menos creu, quan ab un altra estiguís,
que aquí sempre anyorante per tú 'm moro,
y quan ab ella fent caricias riguís, (*Gran senti-*
pensa que aquí desesperada ploro. *ment.*)
Aixís per mi 'l teu cor, m'és que 't amoli,
deixará anar un suspir com flor que brota.

(*En aquest moment surt Joana ab un canti d' oli per la
porta de la cuyna, é interrumpintla diu:*)

- JOA. Dolores, m' has de dá cuartos per oli
que ni als satrills ni en lloch n' hi ha una gota.
(*Diego ensimismat ab lo que deya Dolores, no repara en Joana. Dolores de mal humor per veures interrompuda treu tres pessetas de la butxaca y las hi dona. Joana las pren y se 'n va mirant de regull á Diego.*)
- JOA. (Ap.) ¡Quí déu ser aquest ximplet! (*Se 'n vá.*)
(*Diego vol dir alguna cosa á Dolores, pero al últim se determina á deixarho corre, y diu.*)
- DIE. (*Anantsen y saludant.*) ¡Estiga bona!
- DOL. (Ap.) ¡Y m' pot despreciar! ¡Verge del Carme! es lo cástich més gros que Dèu 'm dona, que així ab un pam de nas puga deixarme.

ESCENA XVII.

DITS Y 'L MARQUÉS

que tota aquesta escena haurá mirat de tant en tant espiant per la porta del fondo.

- MAR. Vesten d' aquí, Dolores.
- DOL. ¿Qué?
- MAR. ¡Y luego!
- DOL. (Ap.) Está més tiesso que un cigarro habano.
(Alt.) ¿Pero per qué, marqués?
- MAR. (Ab veu de tró.) Perque t' ho mano.
(*Dolores s' en vá aturrida.*)

ESCENA XVIII.

DIEGO Y 'L MARQUÉS.

- MAR. (*Irónich.*) ¿Vol di de qué tractava 'l senyó Diego?
- DIE. Cosas de poch interés.
- MAR. Es que sè lo que aquí han dit.
- DIE. Donchs si es cert que ho ha sentit,
¿per qué ho pregunta, marqués?
- MAR. Es vritat y té rahó
que es inútil la pregunta.
¿Teniu res que tinga punta?
- DIE. A casa crech qu' hi ha un punxò.
- MAR. ¡Resposta més burrical!
- DIE. (Ap.) Ja insulta y tot just comensa.
- MAR. ¡Vull dí una espasa!
- DIE. ¿Qué 's pensa
qu' hi he sigut municipal?
¿Qué haig de fè jo de una espasa
si per res la faig servi?
- MAR. Donchs jo tinch un espasí.
- DIE. Perque vostè es un tros d' asa.
- MAR. Parlim un xich més cortés,
perque en insultant, m' altero,
y 'm poso... com un sombrero
que 'l respallan al revés.

Aquí s' ha d' acabá aixó
perque aixó no pot durar.

DIE.

Jo...

MAR.

(*Interrumpint.*) ¡Tinch ganas de matar!

DIE.

Donchs vagi al escorxadó.

MAR.

¡¡¡No sent que ara m' ha insultat!!!

DIE.

Home, bè ho he sentit prou.

MAR.

¡Es que jo no sò cap bou!

DIE.

Perque encara no es casat.

MAR.

Donchs bueno; acabém de un cop,

ja que hem de parlar tant clá.

ab vosté 'm vull desafiá

y vull rebre ó doná drop.

(*Ab goig*) ¡Ja veig brut l' espasi recte
de la sanch ab que 's dessangra!

DIE.

Donchs home embrutil ab mangra,
y farà el mateix efecte.

MAR.

En havent probat lo tast
no crech que respongui aixó:
morirá com un capó
enfilat per posá á l' ast.

DIE.

Pero si está tant furiós
y encara no sè perquè,
¿de qué s' enfada?

MAR.

¿De qué?

De que ella us estima á vos:
de que un plor hi vist aquí
que 'l sentirlo m' halagava,
de que la ingrata plorava
y no plorava per mí.

(*Exaltantse per graus.*) ¡De que 'l sèu amor m' exalta,

estimantla més que 'l món,
pues no tinch ni un napoleon
y 'm quedo pobre si 'm falta.

De que en mitj d' aquest horror
que avuy m' ha mort la esperansa,
no sè trobá una venjansa
tant gran com lo meu amor.

De que us tira algun traidó
entre dos ánimas juntas,
com un bólit de dos puntas
que ha caygut entre ella y jo!

DIE.

Dissimuli que li noti. (*Haventlo mirat fixo fins ara.*)
¿Després de nadá, ha dinat?

MAR.

Sí.

DIE.

Per xó qu' he reparat
que du un xich d' ou al bigoti.

*Diego li ensenya ahont; 'l marquès, treyent un mocadó
s' aixuga y li diu.*

MAR.

Bueno; ¿vegi qué respon
á tot aixó que li he dit?

DIE.

Home, que no ho he sentit
perqué 'm feya vení son.

MAR.

Pero sabrá, ben segú,
que ella á n' aquí m' ha faltat.

DIE.

Donchs vosté s' ha equivocat;

- may ha faltat á ningú.
Després que hi estat per ella
deu anys fent ranxo á la Habana,
no vull sentir aquí un pavana
que 'l sèu honor atropella.
- MAR. Home, aixis, gracias á Dèu
que us hi pogut tocá 'l viu.
¿Se desafia ó qué diu?
- DIE. Que 's fassi, ja que ho voléu.
- MAR. ¿Hora?
- DIE. Després de brená.
- MAR. ¿Siti?
- DIE. La pescateria.
- MAR. ¿Armas?
- DIE. Las que jo aprenia.
- MAR. ¿Tirá 'l sabatot?
- DIE. Es clá.
Ja us hi dit venint aquí
que es la única arma que sè.
- MAR. Home, jo la sè també;
¿pero la gent qué han de dí?
- DIE. Jo aquí sè lo desafiat
y puch triá arma.
- MAR. Corrent;
¿pero trihemla m'és decent!
- DIE. Així ho tinch determinat.
- MAR. Bueno, no hi ha res que dí.
¿A mort?
- DIE. A mort, si voléu.
- MAR. Espero que allí duréu
vos lo vostre pergamí.
Perque com noble jo só,
al posarnos á combatre,
ab vos no 'm podria batre,
si no sou noble com jo.
- DIE. Ja vos he dit que sí qu' ho era
y os duré 'ls papers per proba.
- MAR. ¡Ha de sè una lutxa nova
que assombri á la Europa entera!
- DIE. Bueno donchs; d' aquí mitja hora.
- MAR. Dels sabatots m' encarrego.
Adèu siau. (*Encaixant.*)
- DIE. Donchs hasta luego.
- MAR. Us esperaré aquí fora.

ESCENA XIX.

DIEGO Y 'L SR. ONOFRE.

- ON. ¡Ahont diantre es aquest xicot? (*Trastornat.*)
- DIE. Senyò Onofre, ¿y vosté aquí?
- ON. ¡Ahont has anat á vení *Furiós.*)
que m' ho desbaratas tot!!
La noya aquí dins cridant
que 's vol casar ab tú y fora,

- y 'l marqués allí que plora
desesperat y rabiant.
- DIE. Y ab tot aixó ¿quí es que peca,
sinó vosté?
- ON. ¡Ah tabal!
ja 't dich que has fet més mal
que no fa la pedra seca.
Jo deya: haurém tingut sort
que haurá mort del vomit negre.
- DIE. Y 'm torna á veure aquí alegre.
- ON. ¡Es clá, mala herba may mort!
¡Ah! si t' hagués conegut
no entravas avuy á casa.
- DIE. ¡Donchs home, perque es tan ase!
- ON. Sí, que aixó jo m' ho he perdut;
pero si estás tant cambiat,
¿quí t' habia de conceixe?
- DIE. Sí home, si encara engreixa
l' aná allí dalt de soldat.
- ON. Acabém d' una vegada,
ara que no 'ns sent ningú,
la noya 's vol casá ab tú
y aixó á n' á mí no m' agrada.
Per xó qu' ho arreglém espero,
perque la que es ja promesa
per sè molt aviat marquesa,
no la vull doná á un ranxero.
- DIE. ¡Sí! ¡Marquesa! ¿y de quin poble?
- ON. Marquesa de la Garrofa. (*Ab énfasis.*)
- DIE. Vaya quin nom més estrofa.
- ON. Pero al menos será noble.
Jo ja 'ls donaré uns quants mils
y plegaré la botiga;
no vull ja que més 's diga
que venem betas y fils.
- DIE. Sempre 'l voler s' de tó
ha sigut la sèva flaca.
¡Home, primé es la butxaca!
- ON. Donchs per mí primé es aixó.
Com de diners ja 'n tinch prou
lo que jo vull ara es lluhí,
ab aixó, responme aquí.
- DIE. ¿Donchs diguim qué hi ha de nou?
- ON. ¿Quánt vols per deixarho corra?
- DIE. ¡Home, jo la estimo molt! (*Sorprés.*)
y aixó de dir un quánt vol. (*Gratantse 'l clatell.*)
- ON. ¿Y ara, qué fas ab la gorra?
- DIE. Pensava...
- ON. Pénsathi bè;
si tú vols t' hi pots casar,
ja ho sè, pero has de pensar
que jo no 'us donarè ré.
- DIE. Sempre hi caurá algún esquitj.
- ON. ¡Ah! ¡no! aixó si que t' ho juro.
- DIE. ¿Y vol dí que en un apuro...?
- ON. ¡Ni un xavo partit pèl mitj!

Si ella 'm dona aquest mal rato
de fè aixó, ja cal que plori,
perque jo, aixís que 'm mori
tot ho deixo al Patronato.

Com que ara ja te trenta anys,
ella es duenya, re hi puch fè,
pero 't dich que us mirarè
tot lo mateix que uns extranys.

Ara, si tú has fet fortuna
y has guanyat allí pesetas.....

DIE. ¡Prou, si senyó, totes dretas! (*Burlantsen.*)

ON. ¿Y n' has portat moltes?

DIE. Ni una.

Quan vaig veure que vosté
no 'm volía da la noya,
vaig dí: ab alguna tramoya
allí dalt m' enriquire.
Un cop tingui vint mil lliuras,
no necessito á son pare,
y 'm caso ab la noya, encare
que ell no 'ns dongui res per viure.
Pero ab nou anys qu' hi he estat,
matantme sempre y fent ranxo,
no hi agafat re pèl ganxo
y torno pobre y pelat.

ON. Si que amigo 't va trompar.

DIE. ¡Quan un home no te sort!

ON. (*Ap.*) ¡Així tú t' haguessis mort!
(*Alt.*) Veyemho donchs d' arreglar.

DIE. La vritat, no sè que fè. (*Lutxant.*)

ON. Mira jo que tinch pensat,
ara ho hi determinat
y á veure si 't sembla bè.
A n' en Brusi, 'l dematí,
hi vist, que 'l govern ho mana,
que á dur soldats á l' Habana
marxa la Curra, d' aquí,
Si tú 't reenganxas y hi vas
trayentme á n' á mí d' apuros.
te donaré cinch cents duros (*Assombro de Diego.*)
y no 's parli més del cas. (*Pausa.*)

DIE. Home, no 'm sembla gens mal.

ON. Es per surtir del tropell,
perque ja veus, vatuanell,
que es arrancarme una caixal.

DIE. ¡Ah, quin sacrifici faig! (*Plorant cuasi.*)

Es cert que la estimo molt;
pero ja que vosté ho vol
dongui 'ls quartos y me 'n vaig! (*Para la má.*)

ON. ¡Ca, noy! á mí no m' agafas.

DIE. ¿Per qué?

ON. ¡Ets massa espatutxi!

DIE. ¿Bè, pero home, qué vol dí?

ON. Vull dí que á mí no m' estafas.
Al carrer de sant Francés
allistan, veshi aviat,

- portam lo certificat
y bitllo y bitllo 'ls dinés.
- DIE. Me darà aixó un sentiment
que potsé hasta 'm matará.
- ON. Y bè home, prens la ruá
y l' endemá ja no 's sent.
- DIE. Donchs me n' hi vaig de seguida.
- ON. Es lo milló que pots fè.
- DIE. (A p.) Així al menos ja tindrè
un raconet per la vida.
(A lt.) Pero aixó ha de sé un secret.
- ON. Home, quedarà entre 'ls dos.
Farém veure que furiós
no mès per rabia ho has fet.
¡Vaja home, fora posturas! (*Vegentlo encantat.*)
- DIE. (A p.) Val mès aquest sacrifici,
que anà després á l' hospici
la dona, jo y las criaturas. (*Se 'n va corrents.*)

ESCENA XX.

ONOFRE, luego JOANA.

- ON. ¡Tant mateix dá cinch cents duros!...
cuasi son quaranta doblas.
¡Pero bah! aixís serém nobles,
y surto d' un cop d' apuros.
(*Surt Joana y vá buscant per sota cadiras, taula y armaris.*)
- ON. ¿Qué buscas?
- JOA. Uns sabatots
que 'l senyor marqués demana.
- ON. ¿Per qué?
- JOA. ¡Oh! (*Indicant que ho ignora.*)
- ON. Dèu mèu, qu' ets tana!
¿No sabs ahont los tinch tots?
- JOA. ¿Ahont?
- ON. A sota l' armari. (*Anantlos á buscá ell de sota l' armari.*)
¿Qué tal l' horxata?
- JOA. Molt dolsa.
- ON. Dónali aquestos de simolsa.
(*Li dona uns sabatots d' aquestos d' hivern grossos de simolsa antichs.*)
¿Dolsa m' has dit ó al contrari?
- JOA. No, no, está á molt bon punt.
- ON. Donchs ja que está bè l' horxata,
ves á abocá 'l xacolata
y ho repartirém tot junt.
- JOA. Esperém que hagi passat
de primer la professó.
- ON. ¡Ah! bè, bueno, tens rahó.
- JOA. D' aquí un rato haurá acabat.
- ON. ¿Pero no sabs lo marqués
per qué vol aixó? (*Pèls sabatots.*)

- JOA. No ho sé.
 ON. (Ap.) Aquell ull de poll que tè
 que avuy li déu fiblar més.
 (Alt.) Mira, si 's treu las botinas
 aconduhéixlashi per 'quí,
 que no 's perdin. (Joana se 'n va) ¿Ho sents?
 JOA. Sí. (Desapareix.)
 ON. ¡Veyám s' hi haurá mès bronquinas!

ESCENA XXI.

SR. ONOFRE Y DOLORES

que surt trista y abatuda, s' assenta á la cadira d' aprop
 la taula.

- ON. ¿Cóm te trobas?
 DOL. ¡Ay! molt mal.
 Y vosté ¿ha parlat ab ell?
 ON. ¡Oh! hi hagut aquí un tropell!
 DOL. ¿M' ho diu de veras?
 ON. Formal.
 Diu que no 's vol casá ab tú,
 y de cap de las maneras. (Dolores plora.)
 ¡Dona! ¿per qué 't desesperas?
 Si no tinguessis ningú,
 ho comprench, pero tenint
 lo marqués que encara 't vol,
 passant lo temps, lo consol
 veurás com te va venint.
 DOL. ¡Ni casada ni promesa, (Desconsolada.)
 jo may lo podré olvidá!
 ON. Ja veurás com ab la ruá
 jo 't treuré aquesta tristesa.
 Un metje que coneixia,
 ja sabs qui es, lo doctó Armet,
 ja ho deya: 'l ventrell poch net,
 sol donar melancolia. (Música fora.)

ESCENA XXII.

DITS Y JOANA.

- ON. ¿Qué es aixó?
 JOA. (Surtint assorada) La professó
 que ja acaba de passá.
 ON. ¿Si? donchs me 'n vaig cap allá;
 aném, Dolores.
 DOL. ¿Jo? ¡no!
 ON. ¡Dona, nó siguis extranya!
 ¿qué pensarán las senyoras?
 DOL. ¡Si no puch!
 ON. (Serio.) Vaja, Dolores.
 DOL. Los pot dí que tinch migranya.
 JOA. Bè, si no 's troba com cal...

ON. ¡Dèu mèu, y quin entremés! (*Molt cremat.*)
Aquí aixó, á fora 'l refresch,
¡tínch un cap com un tabal! (*Se 'n vá.*)

ESCENA XXIII.

DOLORES Y JOANA.

JOA. ¡Ay Dolores!

DOL. ¿Qué t' agafa?

JOA. ¡Mare de Dèu, quin trastorn!

DOL. Dona, explicat desseguida!

JOA. ¡Deixám passá 'l tremoló!

Vet' aquí que estava á fora
mirant lo pendó d' uns noys,
quan lo marqués me diu: Joana,
ves, y porta uns sabatots:—
los hi duch, ell, ab gran calma
los tapa ab un mocadó,
se 'ls posa sota l' aixella,
y á un d' allí crida: *A lon.*
Tots dos enfadats s' en' navan
per la part del carreró,
quan en Joanet los atura
y se sent un crit molt gros.

—¡Tú ets en Joanet! ¡Tú en Diego!

¡Válgam San Nin y San Non!

¡quins crits! ¡quinas abrassadas!

¡y quins gemechs, y quins plors!

¡Semblaba que de alegría

tots dos se tornessin boigs!

¿Y sabs qui era? ¡Era en Diego!

¡Lo fill d' en Badía!

DOL. (*Ab amargura.*) Prou;

ves si ho sè, que no fa gayre

que á n' aquí hi he parlat jo.

JOA. Que potsé era aquell qu' hi havia

quan he vingut no fa molt?

DOL. Lo mateix.

JOA. ¡Reina santíssima!

¡y com s' ha fet un hombron!

¡¡Pero y ara d' hont rediable

ha sortit aquest xicot!!

DOL. Déixau corre y digas, digas

¿cóm ha acabat tot aixó?

JOA. Tant forta ha estat l' abrassada

que allá s' han donat tots dos,

que 'n Joanet al pobre Diego,

casi l' ha enmascarat tot;

los pantalons que portava,

la camisa, aquell jech nou,

tot li ha deixat una llástima,
de polsina de carbó.

Després d' aixó més serens

y parlant en Diego sol

- ha dit:—Joanet, ara aném
á matans ab lo senyó.
- DOL. ¿Qué dius ara?
JOA. —Si jo 'm moro,
te deixo tres napoleons,
uns calсотets y una hermilla
que trobarás al Falcó.
Pero antes de despedirnos
vull que 'm fassis lo favor
de portá aquí á la Dolores
lo que ara 't donarè jo.—
DOL. ¡Reina del cel!
JOA. —Desseguida,—
li ha contestat lo xicot
y se 'n han anat depressa
per la part del carreró.
- DOL. ¿Y tú per qué no cridavas?
JOA. No hi pogut ni poch ni molt
perque hi quedat esglayada.
- DOL. ¡Mare de Deu! quin trastorn.
JOA. Després un de la botiga,
que diu que ha sentit las rahons,
m' ha dit que van á matarse
dantse cops de sabatot.
- DOL. Vet' aquí perquè 'ls volía.
JOA. ¡Mira 'l grandíssim traidó!
Jo que havia pensat que era
que com tè aquell ull de poll,
posantsels, volía veure,
ab descans, la professò.
- DOL. ¡Si poguessim destorbarho!
JOA. Uy, uy, ja qui sab hont son.
Jo ho volía dí á ton pare;
pero si 's posa furiós,
allí espanta las senyoras
y arma un grapat de soroll;
mès m' hi estimat esperar-me
y contarho á n' á tú tot. (*Entra Joanet.*)
- DOL. ¿No es en Joanet? (*Ab alegria.*)
JOA. Sí.
DOL. Donchs vésten
y déixam está ab ell sol.
- JOA. (*Ap.*) Mare de Deu y quin día!
jo tinch un cap com un bou. (*Se 'n va.*)

ESCENA XXIV.

DOLORES Y JOANET (*Mudat, pero ab la cara negra.*)

- JNT. Vinch á dú, de part d' en Diego,
aquesta carta y aixó. (*Dantli una capsa de cartró.*)
- DOL. ¿Y no t' ha dit res?
JNT. No.
DOL. (*Ap. ab desesperació*) ¡No!
JNT. Sinc que aquí ho portès luego.

—Anda—ha dit—aixó lacrat
à la Dolores, á du—
—¿M' ha de contestá ningú?
—No, que está ja contestat.—
Aixís es que obehint com puch,
ab en pobre Diego, 'm lluheixo,
perque la veig, la coneixo,
li dich, li dono, y ab such.

(Com volent di: y abur, saludant y girantse per anàrsen.)

DOL. Escolta: si algú un mal pas
fes á n' en Diego algun dia,
tú Joanet... (Aquest diálech sech.)

JNT. ¡Lo mataria!

DOL. ¿Y cóm?

JNT. ¡A cops de cabás!

DOL. Donchs jo l' hi enganyat en gran
y li he dat sent desdenyosa,
una carbassa mès grossa
que 'l globo de mussiu Arban.
Mátam ja que n' ets capás
y venjantlo 'm morirè.

JNT. A vosté no li puch fe
cap mal ab lo mèu cabás.
Si á n' aquí, fent l' embustero,
va olvidá á n' en Diego pronte,
al infern per darnhi conte
trobará en Pere Botero.
Jo sò molt net de clatell
y lo que ell vol, ja coneixo,
si ell aborreix, aborreixo,
y estimo lo que vol ell.

DOL. No m' ho hauria de manar
per voler probar si mato,
perque gos de bon olfato
ja 'n te prou ab senyalar.
Al menos quan ell coneixi
que ha estat massa fiero ab mí,
un favor demano aquí:
digas que no me aborreixi!
Que may los insults amidi
per castigá aquesta embrolla,
que 'm digui si vol.., —cul d' olla!—
pero que may mès m' olvidi.

(Joanet saluda y se 'n va.)

ESCENA XXV.

DOLORES. (Obra la carta y llegeix.)

DOL. «A dintre aquesta capsa llargaruda,
»que l' estuig ha sigut d' una xeringa,
»la séba hi trobará, memoria muda
(Obra la capsa, treu la séba y la contempla un rato.)
»d' un carinyo que ja no crech que tinga.
»Jo me 'n torno á l' Habana altre vegada,

»á fè ranxo ab sigrons y á menjar cocos;
»si 'm moro (*No podent.*) de resultas de la anada
»diré que 'ls que estimém tots estém locos.»
(*Cayent agenollada.*) ¡María! Verje de la O!
tú que pèl que prega ets bona,
detèn lo barco una estona
perqué allí ab ell mori jo.

ESCENA XXVI.

DOLORES, MARQUÉS (*Ab un farsell à la mà.*)

MAR. (*Dintre.*) ¡Dolores!

DOL. (*Alsantse espantada.*) ¿Qui? ¿'L Marqués?
¿qué li passa? ¿qué voldrà?

MAR. Dolores, perdona ja (*Entrant.*)
al que digne de tú no es.

DOL. Pero explicat.

MAR. Ja veurás.

Llavors que t' hi tret d' aquí,
s' ha quedat en Diego ab mi
per arreglá tot lo cas.

Ell se burlava de tot,
aquí, ab broma y fent lo gat,
fins que al fi 'ns hem desafiat
á aná á tirá 'l sabatot.

Un cop al punt de la cita
y havent ja quedat així,
dich jo:—Vinga 'l pergami
que la noblesa acredita.

Demanava aquest papé,
perque, sent, com tú sabs, noble,
lo bätrem ab un del poble
no m' estaria molt bè.

—No vull pas que l' arma 's crusi—
diu ell—que no ho hagi ensenyat—

y 's treu del jech, ben plegat,
un diari molt vell d' en Brusi.

Jo hi pensat: ¡qué será aixó!—

ell ho ha conegut molt bè,

y m' ha dit:—aquest papé

proba que jo sò baró.—

Arránquém uns quants fulls bruts

de durlo al sarró y fregarhi,

y m' ensenya 'l full del diari
que porta 'ls morts y 'ls nascuts.

Ell m' anava dant rahons
quan diu:—*nacidos*; aixó es.

Hembras seis, varones tres:

jo so un d' aquets barons.—

Quan aquesta befa 'm sento,

jo ja m' hi surtit de tino,

y encar qu' era un desatino

un sabatot li presento.

Allavors ja no hi mirat

si ell per mí era noble ó no;
no més hi vist un traidó
que fent mofa m' ha insultat.
Així un cop preparat tot,
jo embesteixo, ell va á pará
y 'm dona un cop á la má
que 'm fa caure 'l sabatot.
Lo cullo, torno á embestí,
torna á la má á busca guerra,
y 'l sabatot torna á terra
á caure d' un cop aquí. (*Al bras.*)
Tè per xó una má tant curra,
que ha guanyat quan ha volgut,
fins que á l' últim m' ha agegut
y allá m' ha dat una surra.

—Ja veu, ha dit un cop drets—
que aquí ab sabatots lo guanyo;
pero com jo may enganyo
deixém tots los passos fets.
Aquí som dos que pèl cas
á la Dolores volém;
donchs bueno; 'ns he la farém
ara, á parells ó senás.—
M' hi avinch jo, trech dits axís (*Com qui juga.*)
ell demanava parell,
jo 'n trech dos, en treu quatre ell
y son parells fetne sis.
—A fé tenui mala estrella—
m' ha dit: primé us hi pegat
y ara jugant hi guanyat.
¡La desgracia us atropella!
Pero jo, perquè vejéu
que faig bè, si 'm da la gana,

- avuy me 'n torno á l' Habana
y us deixo que us hi caséu.—
DOL. ¡Qué dius!
- MAR. Ves quantas desgracias
ha evitat, fent aixó ara.
- DOL. (Ap.) ¡Dèu mèu!
- MAR. Torna aixó á ton pare
y digas que tantas gracias.
(Desembolica 'ls sabatots del farsellet y 'ls dona à Dolo-
res que 'ls deixa á terra, sota la taula)
- DOL. ¿Pero ell no ha dit res de mi?
- MAR. Jo li he fet prometre allá,
que luego, antes de marxá
se vindria á despedí.
- DOL. ¡Oh! aixó que ara tú has fet
(A b goig.) hasta 'm fá olvidá la surra!
- MAR. Se'n vá ab la fragata Curra
que marxa de aquí á las set.
- DOL. Ja t' estimo sols per xo.
- MAR. ¿Vols di que m' estimarás?
- DOL. Nos casarém quan voldrás...
(Ap.) ¡qué no 'm quedés per llavò!

ESCENA XXVII.

DITS y 'l Sr. ONOFRE.

- ON. ¡Gracias á Dèu que son fora!
- MAR. ¿Y qué tal, han refrescat?
- ON. Quasi tot s' ho han acabat;
¡quina jent mes menjadora!
- MAR. Aixó pert lo que convida.
- ON. Pero també avuy m' hi lluhit.
- MAR. ¿Y la professó?
- ON. Psit... Psit...
pero aixó sí, ha sigut lluhida (*Danthis importancia*)
(Ap. al Mar.) No diguis res d' aixó al pare.
- DOL. (Ap. á Dol.) No tingas po, no dich res.
- MAR. (Ap.) ¡Jo ja tinch aquí 'ls dines,
y aquell ximplet no vè encara!
- ON. Ara que es aquí present,
li vull demaná un favor.
- MAR. ¿Lo qué?
- ON. Que si está d' humor
s' adelanti 'l casament.
- MAR. (A Dol.) Donchs lo dia que volias.
- ON. (Ap.) ¡Quina sort! d' aquí vuyt dias
tindrè una filla marquesa!
- DOL. (Al mar.) ¿Pero no havias dit tú
que en Diego vindria?
- MAR. Si.
- DOL. ¿Y donchs?... (*Diego entra*)
- MAR. Ja 'l tenim aquí.
- DOL. (Ap.) ¡Qué groch! ¡potsé está en dejú!

ESCENA ULTIMA.

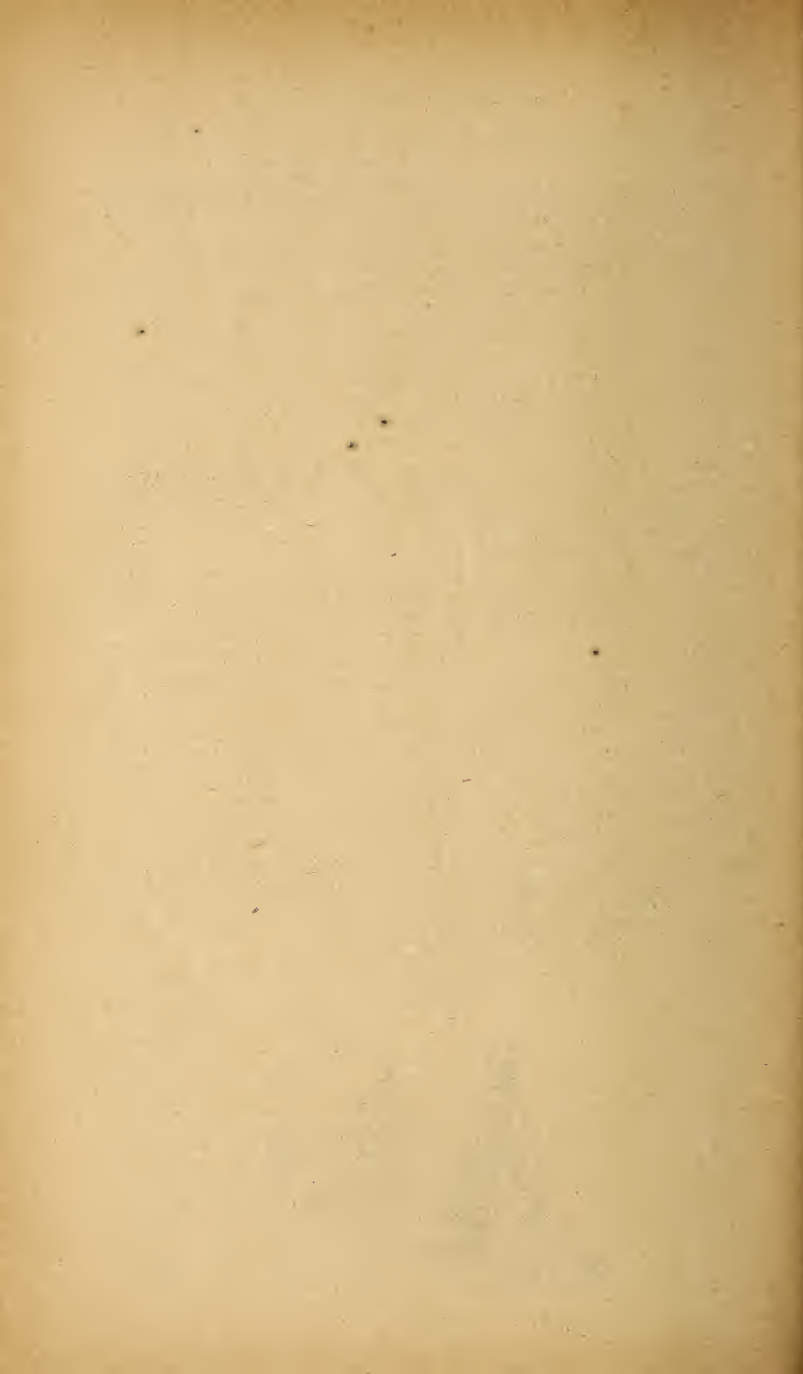
DITS, DIEGO y luego JOANET.

Diego entra vestit ab brusa y calsas de vions com aquells soldats que van á América, y ab motxilla y la gorra de cuartel á la mà.

- DIE. Dolores, prop de sortir (*Tot aixó solemne.*)
per uns climas molt distants,
hi vulgut venir avans
per podernos despedir.
- DOL. ¿Y còm te podrás distreure
de que jo t' hi dat la bola?
- DIE. Fent lo ranxo y fent tabola
s' olvida 'l que no 's pot creure.
- JNT. (*Entrant.*) Diego, ja issan.
- DOL. (*Ap.*) ¡Ah!
- DIE. (*Encaixant ab Dolores despres de lutxar*) ¡Adèu!
Dolores queda plorant. Diego se 'n va cap al senyó Onofre, encaixa y li diu baix.
- DIE. ¿Y 'ls quartos?
- ON. (*Dantli un cartutxo.*) Tè. (*Diego pren lo plech que l' senyó Onofre s' haurá tret de la butxaca, y se 'l fica á la seva sens que cap dels actors se 'n adoni, pero 'l públich deurá véureu molt marcat.*)
- DIE. ¡Estiga bó! (*Deixa al Sr. Onofre; encaixa ab lo marqués.*) Servirlo, marqués.
- DOL. (*Plorant fort*) ¡Oh! ¡oh!
- MAR. Veyam donchs si 'ns escriurèu.
(*Diego, despres d' haver dat una mirada de amor inmens á Dolores, fa un esfors per arrencarse d' allá, y s' en va seguit de Joanet. Pausa.*)
- MAR. (*Ap pensant.*) Ara penso que á la sis
ja haig de sè á cal celadó.
- ON. (*Ap observant á Dol.*) La ruá li curará aixó.
(*En aquest moment se sent una canonada com d' un barco que marxa y Dolores cau ajonollada, exclamant ab un crit que li surt de l' ánima.*)
- DOL. ¡Dèu mèu! ¡qué siga felis!

PROU.

OBRAS DE C. GUMÀ

ILUSTRADAS PER M. MOLINÉ

LLIBRERÍA ESPANYOLA DE LOPEZ, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20.

BARCELONA

Fruyta del temps.—Colecció de poesías, 2.ª edició, ab dibuixos intercalats en lo text, formant los quatre tomet següents:

- **Fruyta amarga:** un tomet en quart de 32 planas, 2 rals.
- **Fruyta verda:** » » » » » 2 »
- **Fruyta agre-dolsa:** » » » » » 2 »
- **Fruyta madura:** » » » » » 2 »

L' amor, lo matrimoni y 'l divorci.—«Quatre sessions d' un congrés.» 3.ª edició. Un tomet en quart de 32 planas, ilustrat, 2 rals.

Del bressol al cementiri.—Viatje bufo-trágich en vers. 4.ª edició. Un tomet en quart de 32 planas, ab dibuixos, 2 rals.

Buscant la felicitat.—Qüento fantástich en vers. 2.ª edició. Un tomet en quart de 48 planas, ab dibuixos, 2 rals.

Petons y pessichs.—Poesías satíricas y festivas. 3.ª edició. Un tomet en quart de 40 planas, ab dibuixos, 2 rals.

Barcelona en camisa.—Revista satírica en vers. 3.ª edició. Un tomet en quart de 32 planas, ilustrat, 2 rals.

Lo deu del sigle.—{*Pintura de la influencia que l' or té en los nostres dias.*} 2.ª edició, un tomet ilustrat de 32 planas, en quart, 2 rals.

¿Home ó dona?—Capritxo cómich-extravagant, en vers. 2.ª edició. Un tomet ilustrat de 32 planas, en quart, 2 rals.

La dona nua (*¡Moralment!*)—2.ª edició. Un tomet en quart de 32 planas, ab dibuixos, 2 rals.

Tipos y topos.—Colecció de retratos. Un tomet en quart de 32 planas, 2 rals.

Guerra al cólera!—*Instruccions per combátrel, pèl Dr. C. Gumà, catedràtich de medicina humorística,* 2.ª edició. Un folleto de 16 planas, 1 ral.

Clà y catalá.—*Ellissons de gramática parda.* 2.ª edició, ilustrada. Un tomet en quart de 32 planas, 2 rals.

Don Quijote de Valcareca.—Passeig cómich-trágich-extraordinari. Un tomet en quart de 32 planas, 2 rals.

¡Ecce Homo!—Monólech representable, en un acte y en vers. 3.ª edició. Un quadern en quart, 2 rals.

Mil y un pensaments.—Colecció de máximas, consells é ideas sueltas. Obra escrita expressament pera la classe obrera. Un tomo en octau de 88 planas, 4 rals.

Lo Rosari de l' Aurora.—Album humorístich, ab infinitat de caricaturas, 2.ª edició, 2 rals.

Filomena.—Viatje de recreo al interior d' una dona. Un tomet en quart de 32 planas, 2 rals.

Lo cólera y la miseria, y una carta al Dr. Ferrán, 2 rals.

Sobre las donas.—Polémica á propòsit d' ellas, entre *C. Gumà* y *Fantástich*. Un tomet en quart de 32 planas, 2 rals.

Gos y gat.—Juguet cómich en un acte y en vers. Un tomet en quart, 4 rals.

Vuyts y nous.—Colecció de poesías, ab lo *retrato* del autor. Un tomet en quart, 2 rals.

BARCELONA EN LA MANO. Guía de Barcelona y sus alrededores, por D. José Roca y Roca. Un lindo tomo de 376 páginas encuadernado en percalina, con cinco planos y multitud de grabados, 3^o50 pesetas.

ALGO. Coleccion de poesías de J. M. Bartolina. Cuarta edicion magnificamente ilustrada por J. Luis Pellicer. Un tomo en 4.º de 208 páginas, 3 pesetas.

SINGLOTS POÉTICHS

PER

D. SERAFÍ PITARRA

Nova edició de luxe en octau ab profusió de ninots

		Actes.	Autors.	Rals.
La Esquella de la torratxa.	paròdia	2	D. Serafi Pitarra.	2
La Butifarra de la llibertat.	original	1	id.	2
Lo Cantador.	paròdia	2	id.	2
Lo Castell dels tres dràgons.	original	2	id.	2
¡Cosas del oncle!.	original	1	id.	2
Ous del dia.	parodia	1	id.	2

Próxims á publicarse per estar agotats.

L' Africana, paròdia d' aquesta magnífica ópera.	id.	2
La Mort de la paloma.	id.	2

Próxims á acabarse.—Edició en quart.

Las Pildoras de Holloway.	original	1	id.	1
Las Carabassas de Monroig.	id.	2	id.	1
Si us plau per forsa.	id.	2	id.	1
Lo punt de las donas.	id.	2	id.	1
La Vaquera de la piga rossa.	parodia	2	id.	1
Lo Boig de las campanillas.	id.	1	id.	1
Un barret de riallas.	original	1	id.	1
La Venjansa de la Tana.	parodia	2	id.	1
Liceistas y cruzados.	original	2	id.	1
Un mercat de Calaf.	id.	2	id.	1
En Joan doneta.	id.	1	id.	1
Los Hérosos y las grandesas.	id.	2	id.	2
L' últim Trencaós.	id.	1	id.	1
Faust, parodia de aquesta magnífica ópera.	id.	1	id.	1
El Profeta id. id. id.	id.	1	id.	1
Grá y Palla, paper per matar ratos, colecció de poesias de Serafi Pitarra.				2

		Actes.	Autors.	Rals.
Cinch minuts fora del mon.	original	1	Eduart Aulé	2
Lo diari ho porta.	joguina	1	id.	4
Tres blancs y un negre.	original	1	id.	2
Cel Rogent.	id.	1	id.	4
Cap y cua.	id.	1	id.	4
¡Tot cor!.	id.	1	id.	4
Per no mudarse de pis.	id.	1	id.	4
Sis rals diaris.	id.	1	id.	4
Lletra menuda.	id.	1	id.	4
¡Mal pare! (drama).		4	Joseph Roca y Roca.	8
Passió política. Tragi-comedia satirica histórica en 4 actes y 11 cuadros, escrita per los Srs. Real y Roca, il·lustrada ab 17 caricaturas.				2
Una noya es per un rey.	original	1	D. Pau Bunyegas.	1
Antany y enguany.	revista	1	Dos gats dels frares.	1
Un pollastre aixelat.	original	1	D. Joseph M. ^a Arnau.	4
Al altre mon.	id.	2	id.	4
La por guarda la vinya.	id.	1	D. Lleó Fontova.	4
Las Atmetllas d' Arenys.	id.	1	D. Joseph M. ^a Arnau.	4
Un embolich de cordas.	id.	2	id.	6
La sabateta al balcó.	id.	2	D. Frederich Soler.	6
La Urbanitat.	id.	2	id.	8
Cuentos del avi, original de D. Serafi Pitarra, 1 tomo en 8. ^o				4
El Volapük: Novísima gramática de la lengua mercantil universal, por J. Coste.—Intérprete traductor jurado-profesor de varios idiomas 1 t en 4. ^o				4